DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków **Nr 4** **Kwiecień 1948 r.**

TREŚĆ

A. CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 46 Rozporządzenie Ministra Oświaty z dnia 16 marca 1948 r. w sprawie wymiaru godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół.

Poz. 47 Rozporządzenie Ministerstwa Oświaty z dnia 2 kwietnia 1948 r. w sprawie używania urzędowych znaczków pocztowych.

Poz. 48 Rozporządzenie Min. Ośw. z dnia 26 kwietnia 1948 r. w sprawie opłacania należności za legitymacje służbowe.

Poz. 49 Okólnik Nr. 3 Ministerstwa Oświaty z dnia 12 lutego 1948 r. w sprawie szkolnych Kół młodzieżowych T-wa Przyjaciół Żołnierza.

Poz. 50 Treść Dziennika Urzędowego Ministerstwa Oświaty Nr. 1 z r. 1948

Poz. 51 Okólnik Nr. 3 Kuratorium O. S. K. w sprawie podniesienia estetycznego wyglądu budynków szkolnych.

Poz. 52 Przedruki:

a) Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 lipca 1939 r. o regulaminie egzaminów uzupełniających w zakresie programu liceum ogólnokształcącego.

b) Komunikat Wydziału Finansowego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie formowania aktów zdawczo-odbiorczych przy zmianie kierowników organizacyj, podległych Ministerstwu W. R. i O. P.

Poz. 53 Komunikaty:

I W sprawie trzechlecia istnienia P. Z. W. S.

II W sprawie powszechnej ankiety czytelniczej

III W sprawie Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego

IV W sprawie 40-lecia istnienia Państw. Liceum Pedagog. i Państw. Liceum i Gimnazjum im. Asnyka w Białej Krakowskiej

V W sprawie schronisk P. T. T. w Pieninach.

Poz. 54 Ogłoszenia o zgubieniu świadectw szkolnych.

B. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Wychowanie a kapitalizm — dr Stefan Białas.

Młodzież szkolna a „Służba Polsce" — mgr T. Mitusiński.

Kronika

Sprawozdania

a) Sprawozdanie z działalności Ogniska Metodycznego Słowianoznawstwa — prof. dr Franczić.

b) Sprawozdanie z instruktorskiej konferencji harcerskiej w Zakopanem.

Przegląd ostatnich wydawnictw.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

Poz. 46

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA OŚWIATY

z dnia 16 marca 1948 r. (Nr. I Pers—5200/48)

w sprawie wymiaru godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół.

Na podstawie art. 29 ust. (1) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104/1932, poz. 873) zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) i ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2, poz. 243) zarządzam, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 sierpnia 1937 r. o wymiarze godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 316), zmienionego rozporządzeniami Ministra Oświaty z dnia 10. XII. 1945 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 7, poz. 267) z dnia 14. I. 1946 r. (Dz. Urz. in. Ośw. Nr. 1, poz. 4), z dnia 21. VI. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 7, poz. 212), z dnia 8. IV. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 5, poz. 95) i z dnia 4. X. 1947 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 10, poz. 238) wprowadza się zmiany następujące:

1) ustępy 3 i 4 § 2 otrzymują nowe brzmienie:

„(3) w szkołach powszechnych siedmio i ośmioklasowych nauczycielom uczącym w klasie VII i VIII liczy się jedną godzinę nauczania w tych klasach wychowania fizycznego za $1^1/_5$ godziny, a przedmiotów wymienionych w § 7 niniejszego rozporządzenia liczy się:
w I kategorii przedmiotów za 1 1/9 godziny
w II kategorii przedmiotów za 1 1/3 godziny
w III kategorii przedmiotów za 1 3/7 godziny

(4) ułamki wynikłe z pomnożenia ilości przydzielonych godzin nauczania przez liczby podane w ust. 3 a większe od połowy, należy zaokrąglać do pełnych jednostek — mniejsze zaś od połowy odrzucać".

2) W § 7 w punkcie „a" skreśla się wyrazy: „ćwiczenia cielesne, przysposobienie wojskowe, przysposobienie sportowe", dodaje się zaś ust (2) o następującym brzmieniu: „Nauczyciel wychowania fizycznego w szkole średniej ogólnokształcącej obowiązany jest do udzielania nauki w wymiarze 25 godzin lekcyjnych tygodniowo".

3) W § 8 w punkcie „a" ust. (2) skreśla się wyrazy: „ćwiczenia cielesne, przysposobienie wojskowe, przysposobienie sportowe" dodaje się ustęp (3) o następującym brzmieniu: „nauczyciel wychowania fizycznego w liceum pedagogicznym obowiązany jest do pełnienia wszystkich czynności, związanych z przygotowaniem zawodowym uczniów oraz do udzielania nauki w wymiarze 19 godzin lekcyjnych tygodniowo".

4) W § 14 w punkcie „a" ust. (1) skreśla się wyrazy: „ćwiczenia cielesne, przysposobienie wojskowe, przysposobienie sportowe", dodaje się ust. (3) o następującym brzmieniu: „Nauczyciel wychowania fizycznego w szkole zawodowej obowiązany jest do udzielania nauki w wymiarze 25 godzin lekcyjnych tygodniowo".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1948 r.

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych

Minister
(—) St. Skrzeszewski

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. I 14163/48.

Kraków, dnia 22 kwietnia 1948 r.

Inspektoratom Szkolnym w Okręgu — do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr. St. Białas

Poz. 47

ODPIS

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty

Warszawa, dnia 2 kwietnia 1948 r.

Nr. I. A. 618748.

Urzędowe znaczki pocztowe — zakaz używania do korespondencji prywatnej.

Wobec stwierdzenia przez organa administracji pocztowej (pismo okólne Ministerstwa Poczt i Telegrafów z dnia 16. III. 1948 r. Nr. PK 312), że przesyłki listowe opłacane znaczkami urzędowymi zawierają często korespondencję prywatną i że w szczególności w okresach przedświątecznych ub. roku miały miejsce masowe przypadki opłacania znaczkami urzędowymi życzeń świątecznych nawet adresowanych do osób prywatnych, oraz wobec zapowiedzianego przez powyższe Ministerstwo zarządzenia wzmożonej kontroli opłat z równoczesnym poleceniem placówkom pocztowym — w wypadkach nadużyć — bezwzględnego stosowania obowiązujących przepisów, — Ministerstwo Oświaty przypomina o konieczności

ścisłego przestrzegania zarządzenia o zakazie używania urzędowych znaczków pocztowych do korespondencji prywatnej (pismo okólne z dnia 16. 8. 1946 r. Nr. I. A. 12194/46, ogłoszone w Dz. Urz. Min. Ośw. Nr. 9 z 1946 r. poz. 269).

Otrzymują: Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Dyrektor Departamentu
(—) St. Trojanowski

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
Nr. OG. 16116/48.

Kraków, dnia 22 kwietnia 1948 r.

Inspektoratom Szkolnym, oraz Dyrekcjom Państwowych Szkół wszelkiego typu i Domów Dziecka w Okręgu — do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr. St. Białas

Poz. 48

Ministerstwo Oświaty

Warszawa, dnia 26 kwietnia 1948 r.

Nr. I. Pers. 8757/48.
Legitymacje służbowe.

Ministerstwo Oświaty podaje do wiadomości, iż wpłaty za legitymacje służbowe do sumy zł. 50.000 wpłacać należy na konto Centrali Druków PKO Warszawa I-4502, powyżej 50.000 na konto Centrali Druków BGK Warszawa P. 20a/16.

Z-ca Dyrektora Departamentu
(—) Z. Pomianowski

Kuratorium Okręgu Szkolnego
Krakowskiego
w Krakowie
Nr. O. Pers. 20198/48.
Legitymacje służbowe.

Kraków, dnia 12 maja 1948 r.

Kuratorium podaje do wiadomości i ścisłego stosowania.

Otrzymują: Inspektoraty Szkolne, Państwowe Domy Dziecka, oraz Dyrekcje państw. i publ. szkół średnich wszystkich typów w Okręgu.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) Dr St. Białas

Poz. 49

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty
Warszawa

OKÓLNIK Nr. 3
z dnia 17 lutego 1948 r. (VI-W-3/48)
o szkolnych kołach młodzieżowych T-wa Przyjaciół Żołnierza.

Doceniając w pełni wychowawcze znaczenie działalności Tow. Przyjaciół Żołnierza, zmierzającej do zbliżenia i zapoznania ogółu społeczeństwa z pracą i ideologią Odrodzonego Wojska Polskiego i wychodząc z założenia, że młodzież szkolna nie powinna pozostawać zdala od tych zagadnień, Ministerstwo Oświaty zezwala na zakładanie i organizowanie „Młodzieżowych Kół Szkolnych T. P. Ż." zgodnie z § 15 statutu tej organizacji zatwierdzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 2 z 1947 r. poz. 6) ogłoszonym w Monitorze Polskim z 1947 r. (Nr. 51, poz. 361).

Zadaniem Młodzieżowych Kół Szkolnych T. P. Ż. będzie zbliżenie młodzieży szkolnej do naszego odrodzonego, demokratycznego i ludowego Wojska Polskiego, zachęcenie do uczestnictwa w jego pracy, świętach i bohaterskich rocznicach walk z niemieckim okupantem faszystowskim, a w rezultacie nawiązanie nici trwałej sympatii i przyjaźni między naszą młodzieżą i Wojskiem Polskim.

Podstawą organizacji i działalności Kół jest załączona instrukcja.

Otrzymują: Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Dyrektor Departamentu
(—) Dr. Z. Kormanowa

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego

Kraków, dnia 9 marca 1948 r.

Nr. Og. 8414/48.

Sprawa: Szkolnych Kół Młodzieżowych T. P. Ż.

Kuratorium przesyła do wiadomości i wykonania stosownie do instrukcji ,dotyczącej organizowania Młodzieżowych Kół Szkolnych T. P. Ż.

Otrzymują: Inspektoraty Szkolne, oraz Dyrekcje państwowych i pryw. szkół wszelkiego typu w Okręgu.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr. St. Białas

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty

INSTRUKCJA
w sprawie zakładania i organizowania Szkolnych Kół Młodzieżowych Towarzystwa Przyjaźni Żołnierza.

I. Szkolne Koła Młodzieżowe T. P. Ż. mogą być organizowane w szkołach wszystkich typów i stopni podległych Ministerstwu Oświaty na podstawie zezwolenia Ministerstwa Oświaty.

II. Szkolne Koła Młodzieżowe T. P. Ż. zakładają Oddziały Powiatowe lub Miejskie T. P. Ż. w porozumieniu z miejscowymi Władzami Szkolnymi.

III. Szkolne koła Młodzieżowe T. P. Ż. — mogą powstawać z inicjatywy Kierownictw i Dyrekcji Szkół lub — za ich zgodą — z inicjatywy organów T. P. Ż., albo młodzieży szkolnej.

IV. Plan pracy Szkolnego Koła Młodzieżowego T. P. Ż. na cały rok szkolny uchwalony w

pierwszych dniach września musi być zatwierdzony przez Kierownika szkoły (zakładu).

V. Stałą opiekę nad pracą Szkolnych Kół Młodzieżowych T. P. Ż. sprawują:

a) na terenie szkoły jeden z naucz.-wychowawców, wyznaczony przez kierownika lub dyrektora szkoły;

b) na terenie Powiatu — inspektor lub podinspektor szkolny;

c) na terenie Okręgu Szkolnego jeden z wizytatorów, wyznaczony przez Kuratora Okręgu Szkolnego.

VI. Sposób zbierania składek członkowskich w Szkolnych Kołach Młodzieżowych T. P. Ż. oraz ich wysokość ustali Zarząd Główny T. P. Ż. w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty.

Poz. 50

Treść Dziennika Urzędowego Min. Oświaty nr 1 z 1948 r.

Zarządzenia Ministra Oświaty

Poz. 1 — z dnia 13 stycznia 1948 r. uchylając zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 27. VII. 1945 r. w sprawie Rady Naukowej przy Ministerstwie Oświaty.

Poz. 2 — z dnia 22 stycznia 1948 r. w sprawie uznania świadectw niektórych szkół zawodowych za równorzędne ze świadectwami ukończenia liceów zawodowych.

Poz. 3 — z dnia 30 stycznia 1948 r. w sprawie uzupełnienia regulaminu egzaminu dojrzałości w liceum ogólnokształcącym.

Okólniki

Poz. 4 — Nr. 1 z dnia 14 stycznia 1948 r. w sprawie wykonania budżetu bieżącego i państwowego planu inwestycyjnego na rok 1948.

Poz. 5 — Nr. 2 z dnia 21 stycznia 1948 r. w sprawie organizowania i nadzorowania kursów zawodowych.

Komunikaty

Poz. 6 — w sprawie wadium przy przetargach.

Poz. 7 — w sprawie należności w razie podróży służbowej lub delegacji.

Poz. 8 — w sprawie pokrywania kosztów mieszkania pracowników w hotelach .

Poz. 9 — w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe nauczycieli.

Poz. 10 — w sprawie wynagrodzenia nauczycieli religii zajętych w niepełnej liczbie godzin obowiązkowych.

Poz. 11 — w sprawie urlopów połogowych nauczycielek i urzędniczek.

Poz. 12 — w sprawie udziału uczniów szkół dla dorosłych w uroczystościach imprezach.

Poz. 13 — w sprawie obowiązku dokształcania się w zakresie pełnej szkoły powszechnej.

Poz. 14 — w sprawie zdawania egzaminu ukończenia (dojrzałości) 3-letniej szkoły średniej ogólnokształcącej dla dorosłych przez uczniów poniżej 21 roku życia.

Poz. 15 — w sprawie filij szkół i hospitantów

Poz. 16 — w sprawie nadzoru nad internatami i powołania komisji międzywydziałowych dla spraw internatów w Kuratoriach.

Poz. 17 — w sprawie wymiaru godzin wychowania fizycznego w szkołach.

Poz. 18 — w sprawie przyjęcia na studia w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej w Warszawie na rok szk. 1948/49.

Poz. 51

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Krakowskiego

Kraków, dnia 12 kwietnia 1948 r.

Nr. OG. 17161/48

OKÓLNIK Nr. 3

w sprawie podniesienia estetycznego wyglądu budynków szkolnych

Ogród szkolny oprócz ważnej roli jaką odgrywa w nauczaniu i wychowaniu winien stanowić przyjemną dla oka oprawę budynku szkolnego. Aby zaś spełnił swe zadanie, powinien być należycie rozplanowany i w ciągu całego lata starannie utrzymywany. Ogród szkolny powinien być ogrodzony, żeby nie był narażony na szkody. Ogrodzenie może stanowić żywopłot ze świerku, jodły, grabu pospolitego, ligustru, wiązu i in. lub zwykłe ogrodzenie ze sztachet czy nawet kilku rzędów drutu, które można obsadzić roślinami dość wysoko wyrastającymi, jak groszek pachnący (Lathyrus odoratus), Kochia trichophylla (Cyprys letni) lub słonecznik (Heliantus).

Ogródek umiejętnie rozdzielony za pomocą ścieżek na mniejsze poletka, będzie zawierał część warzywno-owocową, ogródek botaniczny w którym się znajdą typowe rośliny z najważniejszych grup botanicznych, zbiorowisko roślin przydatnych do różych celów (rośliny przemysłowe, aptekarskie), zestawienie najważniejszych zbóż, okopowizn strączkowych i innych. W tej części ogrodu mogą się odbywać lekcje przyrody, albo można z niej czerpać okazy do wykładów prowadzonych w klasie.

Część ogrodu należy też przeznaczyć na grządki indywidualne, gdzie młodzież będzie pracowała pod kierunkiem nauczyciela co podniesie zasób ich wiadomości teoretycznych i praktycznych, oraz wytworzy szlachetne współzawodnictwo pracy. Posiadanie własnego zagonka wykształci zamiłowanie do pracy w ogrodzie i wyrobi poszanowanie obcej własności.

W ogródku szkolnym powinno się również znaleźć miejsce na część ozdobną. Najgłówniejszą i najestetyczniejszą częścią ogrodu ozdobnego jest racjonalnie założony i prowadzony trawnik. Najwłaściwszą porą zakładania trawnika jest kwiecień. Trawniki mogą być z nasion jednogatunkowych np. rajgrasu angielskiego (Lolium perenne) lub nasion wielu gatunków t. zw. mieszanki traw. Dookoła trawnika można zrobić rabatkę kwiatową. Przy wyborze roślin ozdobnych trzeba umiejętnie dobierać uwzględniając czas kwitnienia poszczególnych roślin aby w ciągu całego lata były kwitnące rośliny.

Celem podniesienia estetycznego wyglądu budynków szkolnych należy ją obsadzić pnączami. Najlepiej nadają się do tego: Winorośl dzika (Ampelopsis quinquefolia), Winorośl Engelmanna (Ampelosis Engelmanni), Winorośl bluszczowa (Ampelopais hederacea), Winorośl pachnąca (Vitia odoratissina), Ampelopsis Veitchi. Również do okrywania ścian i altan używany jest przewiercień (lonicera caprifolium) i bluszcz (Hedera Helix i H. hibernica) ten ostatni nadaje się szczególnie na ściany zwrócone ku północy.

Niezbyt kosztowne i nie trudne do przeprowadzenia będzie również ozdobienie budynku szkolnego za pomocą skrzynek z kwiatami umieszczonych w oknach. Wiosną na pierwszą zmianę wysadzić można bratki lub stokrótki, gdy te przekwitną petunię, jest ona niezastąpionym materiałem dekoracyjnym, kwitnie nadzwyczaj obficie i długo.

Miłą ozdobą wnętrza klas czy budynku szkolnego będą stanowiły kwiaty doniczkowe wśród których trzykrotka (Tradescantia) i Asparagus sprengeri szczególnie nadają się na półeczki, gdyż gałązki ich zwieszają się ku dołowi.

Ponieważ szkoła jest środowiskiem gromadzącym dziatwę i młodzież na kilka godzin dziennie, a wiemy jak silne wrażenie wywiera na młodzież otoczenie w którym przebywa znaczną część swego życia, należy poświęcić trochę uwagi zewnętrznej szacie budynku szkolnego i jego otoczenia.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje
Państw. i Pryw. Szkół wszelkiego
typu w Okręgu.

Kurator Okręgu Szkolnego:
Dr St. Białas

Poz. 52

Zarządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 5 lipca 1939 r. (Nr. II, S. 4860/39)

o regulaminie egzaminów uzupełniających w zakresie programu liceum ogólnokształcącego.

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) ustanawiam regulamin egzaminów uzupełniających w zakresie programu liceum ogólnokształcącego.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1939 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
W. Świętosławski

Załącznik do zarządzenia Min. W. R. i O. P. z dn. 5 lipca 1939 r. (Nr. II. S. 4860/39).

REGULAMIN

egzaminów uzupełniających w zakresie programu liceum ogólnokształcącego.

§ 1. Egzamin według niniejszego regulaminu zdają w charakterze eksternów kandydaci, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 października 1938 r. (Nr. IV UP—7151/38) w sprawie przyjmowania osób, które ukończyły licea, do szkół akademickich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 332) z tym, że kandydaci, pragnący zdawać egzamin uzupełniający z języka łacińskiego w zakresie programu gimnazjum ogólnokształcącego, zdają ten egzamin według rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 kwietnia 1937 r. (Nr. II. S. 3359/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 5, poz. 130).

Kandydaci, którzy zdają egzamin uzupełniający z jęz. łacińskiego w zakresie programu liceum ogólnokształcącego, a nie posiadają świadectwa ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego z nauką języka łacińskiego, mogą nie zdawać osobnego egzaminu uzupełniającego z języka łacińskiego w zakresie programu gimnazjum ogólnokształcącego (§ 8).

Przez kandydata w niniejszym regulaminie rozumie się także kandydatkę, przez ucznia — także uczennicę.

§ 2. Do egzaminu uzupełniającego mogą być dopuszczeni kandydaci, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego lub zawodowego, albo świadectwo ukończenia liceum pedagogicznego (dyplom na nauczyciela szkół powszechnych).

§ 3. Regulamin ma wykazać, czy w zakresie odpowiednich przedmiotów osiągnął kandydat taki poziom wykształcenia, jaki odpowiada wymaganiom odpowiedniego wydziału liceum ogólnokształcącego.

§ 4. Egzaminy uzupełniające organizują Kuratoria Okręgów Szkolnych. Egzaminy odbywają się w maju — czerwcu, we wrześniu, a nadto w styczniu — lutym. Egzaminy uzupełniające z języka łacińskiego, o których mowa w § 1, odbywają się również w tych samych terminach. Egzaminy odbywają się w szkołach średnich ogólnokształcących państwowych lub niepaństwowych, posiadających uprawnienia szkół państwowych. Terminy i miejsca egzaminów wyznaczają Kuratoria Okręgów Szkolnych.

§ 5. Kandydaci, pragnący otrzymać świadectwo egzaminu uzupełniającego, zwracają się z podaniem do Kuratorium Okręgu Szkolnego, na którego terenie uczęszczają do liceum (jeżeli zdają egzamin bezpośrednio po zdaniu egzaminu względnie uzyskaniu świadectwa, o którym mowa w § 2) lub stale mieszkają (gdy chodzi o innych kandydatów) — o dopuszczenie do egzaminu uzupełniającego i o wskazanie im Państwowej Komisji Egzaminacyjnej.

Podania do Kuratorium należy wnosić do dnia 31 marca, 15 sierpnia i 15 grudnia każdego roku. W podaniu należy wskazać wydział oraz przedmioty, z których kandydat — w myśl rozporządzenia, o którym mowa w § 1, ma zamiar zdawać egzamin.

A. Zgłoszenia uczniów, którzy pragną zdawać egzamin uzupełniający bezpośrednio po zdaniu egzaminu względnie uzyskaniu świadectwa dojrzałości (ukończenia), o którym mowa w § 2 powinny być załatwione zbiorowo za pośrednictwem dyrekcji tej szkoły, do której ci uczniowie uczęszczają. Do zgłoszeń Dyrekcje szkół dołączają:

a) listę uczniów, zgłaszających się do egzaminu uzupełniającego, z zaznaczeniem z którego przedmiotu każdy z nich pragnie zdawać egzamin;

b) po dwie nienaklejone fotografie każdego ucznia, zaopatrzone ich własnoręcznymi podpisami;

c) dowody wpłaconych należności za egzamin;

d) po 6 tematów wypracowań piśmiennych z języka obcego nowożytnego, a nadto po 3 tematy wypracowań piśmiennych z tych przedmiotów, które wejdą w skład egzaminu piśmiennego danego wydziału; do tematów z języków obcych należy dołączyć wykaz przerobionej lektury.

Nadto przed rozpoczęciem egzaminu Dyrekcja przedstawia Komisji Egzaminacyjnej odpisy świadectw, o których mowa w § 2, względnie odpowiednie zaświadczenie, stwierdzające, że dany uczeń uzyskał świadectwo, o którym mowa w § 2.

Dyrekcja szkoły przedstawia tematy tylko z tych przedmiotów, z których zgłaszający się uczniowie zdają egzamin.

Jeżeli Dyrekcja szkoły z jakiegokolwiek powodu nie może przedstawić tematów, o których mowa w p. d) niniejszego paragrafu, powinna o tym zawiadomić Kuratorium równocześnie z nadesłaniem zgłoszenia uczniów.

B. Kandydaci, którzy pragną zdawać egzamin uzupełniający nie bezpośrednio po zdaniu egzaminu względnie uzyskaniu świadectwa, o którym mowa w § 2, dołączają do podania — poza tym świadectwem nadto:

a) wykaz lektury z języka obcego nowożytnego, jeżeli — w myśl cytowanego w § 1 rozporządzenia — wchodzi on w skład tego egzaminu uzupełniającego, który kandydat ma zamiar zdawać;

b) dwie nienaklejone fotografie, opatrzone własnoręcznym podpisem;

c) dowody wpłaconej należności za egzamin.

§ 6. Kuratorium Okręgu Szkolnego po stwierdzeniu, że kandydaci spełniają warunki, wymienione w §§ 2 i 5, wyznacza im państwową Komisję Egzaminacyjną, terminy egzaminów i ustala tematy wypracowań oddzielnie dla każdego wydziału, a mianowicie po trzy tematy z języka obcego nowożytnego, a po jednym z przedmiotów pozostałych. Tematy powinny być zaczerpnięte z obowiązującego materiału programowego danego wydziału liceum.

Tematy z języka obcego nowożytnego powinny być zaczerpnięte z materiału naukowego tego przedmiotu.

Tematy języka łacińskiego i greckiego powinny zawierać przeznaczony do tłumaczenia na język polski wyjątek z pism jednego z prozaików łacińskich względnie greckich, odpowiednio dobrany pod względem trudności, a nadto pytanie lub kilka pytań w języku polskim, ściśle z danym wyjątkiem związanych.

Temat z matematyki powinien zawierać dwa lub więcej zadań z zakresu programu wydziału humanistycznego liceum ogólnokształcącego.

Temat z fizyki powinien obejmować dwa lub więcej zagadnień, z których jedne mogą zawierać zastosowanie praw fizycznych inne — pytania o charakterze teoretycznym. Obowiązuje zakres programu wydziału humanistycznego liceum ogólnokształcącego.

Temat z biologii powinien zawierać zagadnienie z zakresu budowy i życia zwierząt lub roślin na podstawie przedstawionych kandydatom okazów lub preparatów. Obowiązuje zakres programu wydziału humanistycznego liceum ogólnokształcącego.

§ 7. Państwową Komisję Egzaminacyjną stanowią:

1. Przewodniczący, powołany przez Kuratora Okręgu Szkolnego.

2. Egzaminatorzy, powołani przez Kuratora Okręgu Szkolnego spośród nauczycieli liceów lub gimnazjów.

Członkowie komisji mają obowiązek brania udziału we wszystkich jej posiedzeniach, w wyjątkowych przypadkach muszą uzyskać zwolnienie od Przewodniczącego. Prawo głosowania w odniesieniu do poszczególnych egzaminowanych przysługuje: Przewodniczącemu oraz egzaminatorom z tych przedmiotów, z których kandydat zdaje egzamin bądź piśmienny, bądź ustny, bądź ustny i piśmienny.

Na posiedzeniach Komisji Egzaminacyjnej uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków, uprawnionych do głosowania w sprawie danego kandydata — z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ustępie trzecim § 17. W razie równości głosów decyduje przewodniczący.

Członkowie Komisji obowiązani są do zachowania w bezwzględnej tajemnicy ocen oraz treści obrad Komisji. Do ogłaszania wyników egzaminu upoważniony jest tylko Przewodniczący Komisji.

§ 8. Kandydat zdaje egzamin z przedmiotów, które wymienia się w przytoczonych w § 1 rozporządzeniach, według programu jednego z wydziałów państwowego liceum ogólnokształcącego. Egzamin obejmuje:

a) z języka greckiego zakres programu wydziału klasycznego liceum ogólnokształcącego;

b) z języka łacińskiego, języka obcego nowożytnego, historii, biologii, matematyki, fizyki z chemią i astronomią i propedeutyki filozofii — zakres programu wydziału humanistycznego liceum ogólnokształcącego.

Przy egzaminie z języka łacińskiego kandydatów, o których mowa w ustępie drugim § 1, należy uwzględniać materiał programowy gimnazjum ogólnokształcącego.

§ 9. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

a) Egzamin piśmienny — zależnie od wyboru kierunku studiów — w myśl cytowanego w § 1 rozporządzenia i umieszczonej przy nim tabelki — odbywa się z jednego, dwóch lub kilku następujących przedmiotów:

z języka łacińskiego,
z języka greckiego,
z języka obcego nowożytnego,
z biologii,
z fizyki z chemią i astronomią,
z matematyki.

b) Egzamin ustny — zależnie od wyboru kierunku studiów — w myśl cytowanego w § 1 rozporządzenia i umieszczonej przy nim tabelki — odbywa się z jednego, dwóch lub kilku następujących przedmiotów:

z języka łacińskiego,
z języka greckiego,
z języka obcego nowożytnego,
z historii,
z biologii,
z fizyki z chemią i astronomią,
z matematyki,
z propedeutyki filozofii.

§ 10. Przed rozpoczęciem egzaminów piśmiennych Kuratorium przesyła ustalone tematy w kopertach zapieczętowanych, osobnych dla każdego wydziału i dla każdego przedmiotu, Przewodn. Państw. Kom. Egzamin. W dzień egzaminu piśmiennego, bezpośrednio przed jego rozpoczęciem, Przewodniczący otwiera kopertę, zawierającą tematy z przedmiotu, wyznaczonego na dany dzień, w obecności członka Komisji Egzaminacyjnej (§ 11) i ogłasza nadesłane tematy zdającym.

§ 11. Egzamin piśmienny odbywa się w odpowiednio dobranej sali szkolnej pod kontrolą Przewodniczącego Komisji i jednego lub więcej wyznaczonych przez niego członków Komisji.

Każdy kandydat wybiera i opracowuje jeden z trzech podyktowanych mu tematów z języka obcego nowożytnego. Na każde z wypracowań przeznacza się po 4 godziny — bez wliczenia czasu, zużytego na podyktowanie kandydatom tematów. Zdającym nie wolno przynosić ze sobą na egzamin papieru, książek, ani pomocy naukowych z wyjątkiem przyborów rysunkowych i tablic logarytmicznych na egzamin z matematyki i fizyki. Papier z pieczęcią szkoły otrzymują oni z rąk Komisji na samym egzaminie. Przed opuszczeniem sali powinni zwrócić wszystkie otrzymane arkusze.

W jednym dniu może się odbyć egzamin tylko z jednego przedmiotu.

Jeżeli kandydat podczas egzaminu korzysta z cudzej pomocy lub posługuje się niedozwolonymi środkami pomocniczymi lub innym w tym pomaga, Przewodniczący Komisji powinien go skreślić z listy zdających. W wyjątkowych przypadkach, Przewodniczący może go dopuścić do powtórnego egzaminu piśmiennego w tym samym terminie, przy czym nowy temat egzaminu wyznacza on w porozumieniu z egzaminatorami z danego przedmiotu.

§ 12. Wypracowania egzaminacyjne ocenia właściwy egzaminator. Zaznacza on zalety i braki wypracowania, a umotywowaną ocenę wyraża jednym ze stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny. Błędy i ich rodzaj należy zaznaczyć na marginesie wypracowania. Ocenę ostateczną ustala Przewodniczący. Może on wystawić ocenę, niezgodną z oceną egzaminatora; zmianę powinien umotywować piśmiennie przy ustalonej ocenie.

§ 13. Przed rozpoczęciem egzaminów ustnych Komisja Egzaminacyjna ustala na posiedzeniu listę dopuszczonych do egzaminu ustnego.

Do egzaminu ustnego nie może być dopuszczony kandydat, który, pisząc tylko jedno wypracowanie, otrzymał z niego ocenę niedostateczną, oraz taki, który, pisząc dwa lub więcej wypracowań, otrzymał więcej niż jedną ocenę niedostateczną.

Przed egzaminem ustnym Przewodniczący dzieli zdających na grupy. Egzamin ustny każdej grupy odbywa się oddzielnie.

§ 14. Do egzaminu ustnego należy przygotować protokoły egzaminu według załączonego wzoru, wypracowania egzaminacyjne oraz pomoce, potrzebne przy zdawaniu egzaminów.

§ 15. Ustny egzamin odbywa się w zasadzie wobec wszystkich członków Komisji.

Z danego przedmiotu egzaminuje powołany do tego członek Komisji. W razie potrzeby Przewodniczący wyznacza jego zastępcę spośród członków Komisji lub spoza niej. Inni członkowie Komisji mogą brać udział w egzaminowaniu za zgodą Przewodniczącego.

Przewodniczący ma prawo brać czynny udział w egzaminowaniu z każdego przedmiotu.

Egzamin ustny powinien zmierzać do zbadania zasadniczych wiadomości kandydata z zakresu, przewidzianego programem danego przedmiotu na odnośnym wydziale liceum.

Egzamin ustny jednego kandydata ze wszystkich przedmiotów powinien się odbyć w ciągu jednego dnia, a wyjątkowo w ciągu dwóch dni następujących po sobie.

Czas trwania egzaminu ustnego jednego kandydata z jednego przedmiotu nie powinien przekraczać 30 minut, bez wliczenia czasu, który Komisja może dać kandydatowi na przygotowanie odpowiedzi.

§ 16. Oceny odpowiedzi z poszczególnych przedmiotów ustala Komisja Egzaminacyjna na wniosek egzaminatora danego przedmiotu i wyraża ją jednym z czterech stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

§ 17 Bezpośrednio po egzaminie ustnym danej grupy zdających Komisja Egzaminacyjna ustala dla każdego kandydata oceny ostateczne ze wszystkich przedmiotów egzaminu na podstawie: 1) wyniku egzaminów piśmiennych, 2) wyniku egzaminów ustnych, 3) ogólnej opinii członków Komisji, powołanych do egzaminowania danego kandydata (§ 7), o poziomie jego wykształcenia (§ 3). Oceny te wyraża Komisja za pomocą stopni wymienionych w § 16.

Kandydat zdał egzamin uzupełniający jeżeli ze wszystkich przedmiotów egzaminu uzyskał ostateczne oceny co najmniej dostateczne.

Uchwale Komisji o ostatecznym wyniku egzaminu może się sprzeciwić Przewodniczący Komisji; wówczas sprawa podlega decyzji Kuratorium.

Bezpośrednio po zakończeniu narady i podpisaniu protokołu egzaminów przez członków Komisji, Przewodniczący ogłasza ostateczne wyniki egzaminu każdej grupie zdających.

§ 18. Kandydat, który zdał egzamin uzupełniający, otrzymuje świadectwo według załączonego wzoru podpisane przez Przewodniczącego i członków Komisji egzaminacyjnej i zaopatrzone pieczęcią Kuratorium Okręgu Szkolnego.

§ 19. Odstąpienie od egzaminu w jakiejkolwiek jego części, niestawienie się na egzamin lub skreślenie z listy znających jest równoznaczne z niezdaniem egzaminu, o ile ważne okoliczności nie usprawiedliwią powyższych faktów. Odstąpienie od egzaminu z powodu choroby powinno być usprawiedliwione świadectwem lekarza urzędowego. W takich przypadkach Komisja Egzaminacyjna, a po jej rozwiązaniu Kuratorium Okręgu Szkolnego rozstrzyga o możliwości ponownego zdawania egzaminu w tym samym terminie egzaminów.

§ 20. Kandydata, który nie zdał egzaminu uzupełniającego, może Kuratorium na jego prośbę zwolnić przy ponownym egzaminie z tych przedmiotów, z których na egzaminie poprzednim otrzymał oceny co najmniej dobre. Takie zaliczenie poprzedniego egzaminu może się odbywać najwyżej dwa razy, po czym kandydat zdaje pełny egzamin.

§ 21. Z czynności Komisji Egzaminacyjnej, a także jej posiedzeń oraz z przebiegu egzaminów piśmiennych i ustnych spisuje się protokoły, które podpisują członkowie Komisji. Protokoły te, do których dołącza się wypracowania piśmienne, przekazuje Przewodniczący Komisji Kuratorium Okręgu Szkolnego. Wypracowania piśmienne mogą być zniszczone po upływie dwóch lat od terminu zdawania egzaminu.

§ 22. Członkowie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej pobierają za pracę w Komisji wynagrodzenie według zasad, ustalonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

KOMUNIKAT

Wydziału Finansowego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie formowania aktów zdawczo-odbiorczych przy zmianie kierowników organizacyj, podległych Ministerstwu W. R. i O. P.

Do
wszystkich Władz i Urzędów podległych Ministerstwu W. R. i O. P.

Ministerstwo W. R. i O. P. oraz Najwyższa Izba Kontroli, zauważyły, że przy zmianie kierowników urzędów i organizacyj, podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przejmowaniu przez nowomianowanego kierownika spraw rachunkowych, nie zawsze były formowane akty zdawczo-odbiorcze, poparte odnośnymi dokumentami, a nawet zdarzały się wypadki, że ustępujący kierownik zabierał z sobą część dokumentów rachunkowych, co sprzeciwia się zarówno przepisom rachunkowo-kasowym jak i ogólnej instrukcji o wykonywaniu kontroli przez Kontrolę Państwa.

Wobec powyższego Ministerstwo W. R. i O. P. poleca wszystkim podległym urzędom i organizacjom, w razie zmiany kierownika, przy zdawaniu przez ustępującego kierownika jego zastępcy kasy, ksiąg, dokumentów, rachunkowości i inwentarza, formować akty zdawczo-odbiorcze w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden pozostaje w aktach urzędu, drugi przesyła się do władzy zwierzchniej, trzeci zaś zatrzymuje ustępujący kierownik.

W aktach tych winien być szczegółowo opisany sposób zdawania i odbioru, jak również ilość, rodzaj, stan ksiąg, dochodów, rachunkowości i inwentarza, jak niżej:

1) Ilość i rodzaj ksiąg głównych i pomocniczych, prowadzonych w urzędzie:

Księga kasowa, kontrola asygnacyj, kontrola blankietów asygnacyj, rozchodów, przychodów budżetowych, kontroli kredytów, zaliczek, depozytów, opału, paszy, inwentarza, umundurowania itp.

2) Stan tych ksiąg, tj. do jakiego terminu są doprowadzone, czy zgodnie z przepisami, czy wszelkie poprawki należycie opisane i stwierdzone właściwymi podpisami.

3) Stan kredytów: kredyty zasadnicze, zwiększenie przez dodatkowe kredyty, przez zwroty i wycofywanie asygnacyj i przeniesienia z innych pozycyj, do jakiej wysokości są wyczerpane lub nadczerpane i jakie były w tej sprawie wnioski urzędów oraz zarządzenia władz zwierzchnich.

4) Stan, liczba, rodzaj i ugrupowanie dokumentów tak przychodowych, jak i rozchodowych: zawiadomienie kas skarbowych, kwitariusze, rachunki i pokwitowania, talony asygnacyj, listy płatnicze itp.

5) Opisanie sposobu sprawdzenia dokumentów z księgami rachunkowymi: czy wszystkie dokumenty są zapisane na odpowiednich pozycjach i czy do wszystkich pozycyj są odnośne dokumenty.

6) Stan funduszów podjętych zaliczkowo: na jakie §§ i pozycje, w jakiej wysokości, ile z nich wydatkowano na zasadzie dokumentów usprawiedliwiających i jaka jest pozostałość.

7) Stan funduszów asygnowanych przez wyższe instancje na skutek osobnych wniosków: cel ich, wysokość, sposób wydatkowania i wyrachowania się z nich oraz pozostałość.

8) Stan potrącanych rat zaliczkowych (pożyczek na r/k poborów): wysokość udzielonych zaliczek, ilość i wysokość potrąconych rat, oraz pokwitowania o wpłaceniu ich do Kas skarbowych, imienny wykaz rat do potrącenia.

9) Stan dochodów budżetowych i sposób ich pobierania: o ile urząd sam pobiera — to na zasadzie jakiego zarządzenia, czy prowadzone są specjalne książki poborowe, czy wszystkie należności są wniesione do kas skarbowych w przepisanym terminie, jeśli nie — to z jakich powodów i w jakiej wysokości znajdują się w urzędzie.

10) Stan różnych wpływów ubocznych, j. n.: wynajem koni, sprzedaż paszy, makulatury, opłaty za świadectwa szkolne itp., sposób ich pobrania, czy były formowane odnośne akty, czy sumy te są wpłacone do kas i jaka jest ich pozostałość w urzędzie.

11) Wykaz należności innym lub innych urzędów i osób postronnych: za co, w jakiej wysokości, termin ich płatności i na zasadzie jakich dokumentów.

12) Stan druków i blankietów: ilość ich i rodzaj.

13) Stan książki inwentarzowej i inwentarza: czy wszystkie przedmioty zapisane w księdze są na miejscu odpowiednio ponumerowane, w razie braku, czy sformowano odpowiednie akty, czy wszystkie znajdujące się na miejscu przedmioty są wpisane do książki i czy są własnością urzędu — lub tylko wypożyczone (od kogo i na jaki czas), jaka ich wartość i w jakim stanie się znajdują.

14) Stan biblioteki: ilość dzieł i czy jest dokładny katalog, (w razie przeciwnym należy sporządzić ich spis), czy wszystkie dzieła są na miejscu lub też wypożyczone nauczycielom lub uczniom — jeśli tak — to dokładny wykaz komu i kiedy wypożyczono, stan w jakim się książki znajdują.

15) Ustalenie pozostałości kasowych p/g ksiąg i zdania ich przez ustępującego kierownika następcy.

16) Odpis zarządzeń do Kas Skarbowych i podwładnych urzędów o zmianie kierownika i upoważnienia do podpisywania asygnacyj, oraz o czasie przyjęcia urzędowania przez następcę.

17) Sposób wyliczenia się ze stanu sprawozdawczego jak bieżącego, tak i z poprzednich okresów budżetowych: przez kogo było wykonane, ustępującego kierownika, czy też jego poprzednika, na zasadzie jakich ksiąg i dokumentów, ilość ich, rodzaj i ugrupowanie, w jakim stanie i gdzie się znajdują (na miejscu — czy przesłane do kontroli lub władzy zwierzchniej, jeśli odesłane to kiedy i jakie są dowody wysłania).

O niemożności sformowania aktów zdawczo-odbiorczych dla jakichkolwiekbądź powodów (w razie odmowy lub śmierci ustępującego kierownika, niezgodności zdań w ocenie prawidłowości dokumentów lub wartości przedmiotów ,odmowy ich wydania itp.) przyjmujący kierownik winien niezwłocznie zawiadomić władze zwierzchnie dla otrzymania odnośnych zarządzeń.

Kierownicy przyjmujący sprawy rachunkowe bez zestawienia aktów odbiorczych, lub w razie niemożności ich zestawienia, bez natychmiastowego zawiadomienia o tym władz zwierzchnich, lub też winni zestawienia aktów bez zastosowania wyżej wyszczególnionych zasad przyjmują na siebie całkowitą odpowiedzialność za wszelkie mogące wyniknąć braki i niedokładności.

Za Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Naczelnik Wydziału Finansowego
(—) W. Walter

Poz. 53

KOMUNIKATY

I. **P. Z. W. S. 3 lata istnienia.** W dniu 9 kwietnia br. minęła 3-letnia rocznica istnienia Państwowych Zakł. Wydawnictw Szkol., które od r. 1945 współdziałają w upowszechnianiu kultury polskiej, dostarczając dobrych i tanich podręczników szkolnych. Produkcja 3-letnia, obejmująca 266 pozycji pierwszonakładowych i 127 pozycji wznowień w samych tylko książkach (35,491.488 egzemplarzy książek) mówi dostatecznie o wysiłku organizacyjnym Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych.

Zasadniczy etap pracy: nasycenie terenu podręcznikami i dotarcia do ucznia na czas z książką — można uważać za zakończony.

W następnej fazie pracy PZWS chce położyć nacisk na spopularyzowanie książek z działu biblioteki popularno-naukowej, tak żeby się mogła ona znaleźć w ręku czytającego ogółu i w każdej bibliotece. Między innymi celom tej popularyzacji służby ogólnopolski konkurs wystaw księgarskich z nagrodami na ogólną sumę 300 tys. zł, którego przebieg na terenie Krakowa w okresie

od 3—11 kwietnia mogliśmy osobiście obserwować, a w wyniku którego przyznano 3 równorzędne II nagrody księgarniom: Razowskiego w Wieliczce, Wilczyńskiego i „Szkolnicy" w Krakowie, oraz III nagrodę księgarni „Czytelnika" w Rynku Głównym 34.

Z tych zadań i charakteru działalności PZWS wynikała w pierwszym rzędzie konieczność powiązania pracy ze szkolnictwem, i jak mogliśmy to obserwować na terenie krakowskim dała ona pozytywny i dodatni wynik, albowiem wzajemna wymiana doświadczeń usuwała braki i pozwalała na czas informować o nowościach wydawniczych PZWS, zarówno w zakresie podręczników jak i książek.

Przychylny stosunek władz Kuratorium krakowskiego pozwolił na zorganizowanie strony informacyjnej o akcji produkcyjnej PZWS — zarówno przez stałą wystawę w gmachu Kuratorium, jak obsłużenie dorywczych kursów, zjazdów czy zebrań — jak ostatnio Centralnego Kursu Nauki o Polsce i Świecie Współczesnym w Zakopanem. Bogaty dział recenzji w Dzienniku Urzędowym Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego — informował na czas i wyczerpująco ogół nauczycielstwa o nowościach i wnowieniach we wszystkich działach lektur i podręczników.

Było to znacznym ułatwieniem w pracy Oddziału Krakowskiego PZWS, który do końca I kwartału br. obsługiwał nie tylko województwo krakowskie ale rzeszowskie i kieleckie, razem 44 Inspektoraty i rozprowadził w ciągu 3 lat istnienia ponad 3 miliony egzemplarzy książek.

Małą ilustracją rozrostu Oddziału są cyfry rozprowadzenia z poszczególnych lat:
od maja do grudnia 1945 — 84.370 egz. książek
w ciągu roku 1946 — 967.150 egz. książek
w ciągu roku 1947 — 1,953.591 egz. książek
w ciągu 3 miesięcy br. — 224.576 egz. książek

Ponadto w ramach ogólnej akcji wydawniczej PZWS — Oddział Krakowski wyprodukował 16 pozycji książkowych, w ogólnej ilości 1,651.417 egz., w druku posiada 8 pozycji, w przygotowaniu 3 pozycje wydawnicze.

II. Instytut Kulturalno-Oświatowy „Czytelnika" (Biuro Badania Czytelnictwa) opracował od jesieni ub. roku i ogłosił w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym oraz za zgodą Ministerstwa Oświaty powszechną ankietę czytelniczą.

Celem powszechnej ankiety czytelniczej jest ustalenie drogą statystyczną, kto w Polsce czyta książki, skąd je czerpie, jaki jest stosunek czytelnictwa książek do czytania dzienników i czasopism tudzież do innych potrzeb kulturalnych, — wreszcie, jakie są najważniejsze zainteresowania, upodobania i potrzeby czytelnicze. Wychodząc z założenia, że upowszechnienie czytelnictwa nastąpi tym łatwiej, im liczniej i szczerzej wypowiedzą się sami czytelnicy, oparto ankietę na zasadzie, że każdy z czytelników odpowiada sam na postawione mu pytania wypełniając kwestionariusz ankiety.

„Czytelnik" rozsyła kwestionariusze do wszystkich znanych sobie bibliotek, punktów bibliotecznych i wypożyczalni książek oraz korzysta z pomocy niektórych instytucji oświatowych, dzięki czemu zmniejszą się również koszty ankiety. Wobec małej jeszcze ilości bibliotek wiejskich ankieta skierowana będzie do czytelników wiejskich ponadto za pośrednictwem „Rolnika Polskiego", który osiągnął nakład ponad 220.000.

Instytut Kulturalno-Oświatowy „Czytelnika" zwraca się do wszystkich osób czytających książki z wezwaniem, by wypełniły kwestionariusz ankiety przy sposobności wymiany książek w bibliotece lub wypożyczalni, zaś w wypadku, jeśli nie są stałymi abonentami biblioteki ani wypożyczalni, by odwiedziły dla wypełnienia kwestionariusza najbliższą bibliotekę.

Powszechna ankieta czytelnicza trwać będzie do 30 czerwca br.

Zwracamy się do wszystkich władz, partii politycznych, związków zawodowych i organizacji społecznych, posiadających biblioteki o poparcie tej ankiety. Prosimy ob. bibliotekarzy i pracowników oświatowych o pośredniczenie w jej przeprowadzeniu.

Staramy się o uzyskanie adresów wszystkich bibliotek, punktów bibliotecznych i wypożyczalni książek. O ile którakolwiek z bibliotek lub wypożyczalni nie otrzymała do dnia 31 marca br. kwestionariuszy powszechnej ankiety czytelnictwa, prosimy, by zażądała nadesłania wprost od Biura Badania Czytelnictwa w Łodzi, ul. Piotrowska 96.

Wyniki ankiety zostaną opublikowane do użytku wszystkich władz, partii politycznych, związków zawodowych i organizacji społecznych, pracujących nad krzewieniem czytelnictwa.

III. Hitlerowski najazd na Polskę w roku 1939 przygotowany był wieloletnią ofenzywą stronniczej nauki niemieckiej, skierowaną przeciwko całości ziem słowiańskich, a zwłaszcza Polskich. Fałszywe wnioski prehistorii niemieckiej były również siłą, która pchała zbrojne pułki wrogów w celu odzyskania zrabowanej własności ich praojców.

Pamiętać musimy, że walka o nasze ziemie zachodnie nie jest ukończona, że odwieczny wróg rozpocznie na nowo propagandę odwetową, przede wszystkim na polu naukowym. Musimy tę walkę przewidzieć i uzbroić się w argumenty naukowe, które wykażą nauce zagranicznej prawdę historyczną i słuszność naszego stanowiska. Musimy znaleźć dowody, których wymowa jest dla każdego zrozumiała. Takich świadectw należy szukać we wnętrzu ziemi, bo tam są przechowane ślady pracy kulturalnej naszych praojców. Potrzebnych dowodów dostarczyć może jedynie Polska prehistoria, która dotąd, nie mając dostatecznych środków finansowych nie mogła sprostać sile wrogiej propagandy. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej z okazji zbliżającej się 1000-letniej rocznicy wystąpienia Polski na europejską widownię dziejową już dzisiaj podejmuje badania prehistoryczne, przede wszystkim w Gnieźnie, Poznaniu i na Ziemiach Odzyskanych.

Zawiązane przed wojną Polskie Towarzystwo Prehistoryczne i Zarząd jego Oddziału Krakowskiego (ul. Sławkowska 17), mający za sobą piękną tradycję wysiłków Polskiej Akademii Umiejętności staje do tej pracy, dostarczając naukowych fachowców. Potrzebne jednak fundusze musi czerpać z ofiarności obywatelskiej. Członkiem Polskiego Towarzystwa Oddział w Krakowie może być każda osoba fizyczna lub prawna. Towarzystwo zwraca się do całego społeczeństwa dzielnicy Małopolskiej o zapisywanie się na członków Tow. z symboliczną składką kilkuset złotych rocznie, przy czym winno się wprowadzić zasadę, że członkiem Tow. Prehistorycznego powinien być nie tylko każdy obywatel, ale każda szkoła, a w większych miastach nawet każda klasa.

IV. Państw. Liceum Pedagogiczne (dawne Seminarium Naucz. im. Grzegorza Piramowicza) i Państw. Liceum i Gimn. im. A. Asnyka (dawne Gimn. Realne T. S. L.) w Białej Krakowskiej, urządzają w dn. 27 i 28 czerwca 1948 r. z okazji 40-lecia swego istnienia, jako pierwszych polskich szkół średnich na terenie m. Białej wspólny uroczysty obchód, połączony ze zjazdem wszystkich byłych Dyrektorów, Profesorów i Wychowanków.

Komitet organizacyjny prosi o zgłaszanie uczestnictwa w Zjeździe z podaniem dokładnych adresów i wpłacanie po 500 zł na koszta Zjazdu na ręce skarbnika Komitetu ob. Lipowskiego Romana, Państw. Liceum Pedagog. w Białej Krak.

V. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie — Zarząd Główny — Kraków, ul. Potockiego 5 I p. zawiadamia, że wobec braku pomieszczeń dla turystów w Pieninach zostało uruchomione w zeszłym roku w Czorsztynie schronisko w willi ,,Kurpielówka". Obecnie to schronisko po rozbudowaniu będzie posiadać salę zbiorową na 20—40 osób. Zarządzający schroniskiem ob. Kurpiel organizuje za uprzednim zawiadomieniem (co najmniej jeden dzień naprzód), przejazdy łódkami przez Pieniny, przy czym dla wycieczek zbiorowych udzielane są zniżki (przy 30 osobach 25% zniżki). Taryfa za przejazd łódkami wynosiła dotychczas 600 zł od osoby.

Zostanie również uruchomione schronisko PTT w Szczawnicy Niżnej w domu ob. Majerczaka, gdzie może znaleźć pomieszczenie 20—30 osób.

Poz. 54

Ogłoszenie o zagubieniu świadectw szkolnych

Storch Stefan unieważnia zgubiony we Lwowie w 1940 r. oryginał świadectwa dojrzałości wydany 29. V. 1931 r. przez Państwowe Gimnazjum w Brzesku.

Mazur Maria unieważnia zgubioną legitymację służbową Nr. 510 z 8. I. 1947 r. wystawioną przez Inspektorat Szkolny w Tarnowie.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Dr. BIAŁAS STEFAN

Wychowanie a prądy społeczne

I.

Teorie pedagogiczne nie formułują swych sądów w sposób oderwany. Pedagogika podobnie jak każda nauka powstała z praktyki, z potrzeb człowieka uspołecznionego. Doświadczenia społeczne stoją u wrót tej nauki .O kierunkach pedagogicznych rozstrzygają pewne potrzeby, pewne zespoły wartości życiowych, jakie powstają w związku z obiektywnymi warunkami bytu społecznego. Teoretyczne dociekania tego czy innego wielkiego myśliciela dlatego znalazły powodzenie, ponieważ formułowały potrzeby ówczesnego czasu .

Teorie pedagogiczne, podobnie jak każda teoria naukowa nie mogą mieć charakteru ostatecznego, gdyż potrzeby rodzą teorie i posuwają je na drodze rozwoju. Nauka powstała z praktyki. Rozważania teoretyczne mogły mieć miejsce dopiero wówczas, gdy wzrost sił wytwórczych umożliwił stworzenie odpowiednich warunków np. wolnego czasu dla badań naukowych. Interesy produkcji były podnietą dla rozwoju nauk (astronomia, chemia, geografia, matematyka). Dotyczy to szczególnie nauk społecznych, np. historia powstała na gruncie orientacji dla celów polityki praktycznej. Teoria wydłuża i komplikuje szeregi poznania i jest ona dalszym ciągiem myśli praktycznej, aczkolwiek, dla tworzącej ją jednostki może wydawać się, że jest ona bez związku z życiem praktycznym.

Specjalizacja nauk powoduje skomplikowany system teoretyczny, ale w gruncie rzeczy istnieje zawsze mniej lub więcej widoczne uzależnienie od stanu sił wytwórczych.

Człowiek dlatego stara się „pojąć" masę zjawisk, ażeby mógł łatwiej się w nich orientować, a w konsekwencji działać. Nauka ma rozszerzać nasze działania na rzeczywistość. Nauka nowożytna różni się od starożytnej, która miała charakter statyczny, tym, że poszukuje praw, to znaczy stosunków, ustanowionych przez badawczy umysł człowieka dla lepszego owładnięcia rzeczywistością. Celem nauki jest system pojęć i sądów ,który by ujmował rzeczywistość. Teoria po to stwarza system zna-

ków, aby lepiej zawładnąć faktami. Prawa są ścisłe tylko w przybliżeniu i ulegają poprawkom i uzupełnieniom.

Stosunek człowieka do świata otaczającego, do przyrody, do społeczeństwa wyraża się w działaniu. Człowiek pragnie podporządkować przyrodę celom człowieka, uwolnić społeczeństwo od błędów, wad, dać mu odpowiednie warunki życiowe. Temu dążeniu daje wyraz naukowy. Nie ma haseł nauka dla nauki, podobnie jak sztuka dla sztuki. Sztuka dla sztuki to w gruncie rzeczy sztuka dla pewnych artystów. „Bezinteresowna sztuka — pisał jeden z myślicieli francuskich — jest zbytkiem podobnie jak czyste rozmyślanie. Jesteśmy rzemieślnikami, dużo wcześniej niż artystami". Nie ma „czystego" przyrodozawstwa, jak nie ma „czystej" socjologii, historii, ekonomii, pedagogiki itp. W imię „czystej" nauki teoretycy hitlerowscy głosili hasła rasizmu.

Społeczeństwo a raczej klasy społeczne, które są wyrazem interesów, świadomości społecznej starają się przygotować młode pokolenie na wzór modelu społecznego i w tym kierunku pragną zaszczepić odpowiednie wartości .Ta działalność nazywa się wychowaniem w znaczeniu społecznym. Również ustrój i organizacja szkolnictwa są zależne od potrzeb społeczeństwa, ściśle mówiąc od klasy społecznej, która te interesy reprezentuje. Interesy klasy panującej decydują o organizacji szkół, programach, kształceniu nauczycieli, i w dużej mierze o teoriach pedagogiczych. Wychowanie nie może przeciwstawiać się interesom społeczeństwa, w ramach którego szkoła funkcjonuje. W gruncie rzeczy, **polityka** a nie wychowanie przebudowuje ustroje, zadaniem wychowania zaś staje się wychować pokolenie na miarę czasu. Chcemy takich ludzi, którzyby umieli realizować ustrój.

Dawne szkoły starożytne opierały się o ówczesny ustrój polityczny, społeczny, moralny, razem z nimi tworzyły porządek życia. Gdy dane ustroje padały, to wychowanie i organizacje szkolnictwa przechodziły kryzys.

Istnieje związek między myślami Platona o wykształceniu jednej klasy przodującej w społeczeństwie a jego niechęcią do demokracji ateńskiej. Reformacja przygotowywała hasła szkoły ludowej, sprzyjała zakładaniu szkółek parafialych. Montaigne daje ideał bogatego szlachcica, Rousseau kreśli obraz „obywatela" kochającego naturę i wieś. Pestalozzi walczy piórem o ideały rewolucji francuskiej i pragnie rozpowszechnienia idei wychowania początkującego i ludu. Herbart zaspokaja zamówienie sfer rządowych i stwarza system intelektualizmu pedagogicznego, którego cechą jest upatrywanie w czynnościach poznawczych całości życia psychicznego.

Jak widać potrzeby społeczne stwarzały modele wychowawcze dla teoretyków pedagogicznych.

II.

Głębsza analiza pozwoli na wykazanie licznych a niejednokrotnie ukrytych związków między wychowaniem i oświatą nowszych czasów, a podłożem ekonomiczno-społecznym.

Około roku 1830 następuje w Europie zwrot do realizmu, a to na skutek szybkiego rozwoju nauk przyrodniczych, wynalazków technicznych a przede wszystkim rozwoju sił wytwórczych. Wskutek licznych wynalazków i postępu techniki rozwija się silnie przemysł fabryczny, wzmagają się siły wytwórcze, szerzą się nowe poglądy społeczne, a w ślad za tym mnoży się krytyka stosunków oraz powstają próby reform społecznych. Rozwój przemysłu, wzrost handlu powodował szybkie bogacenie się kapitalistów, którzy powodzenie swe przypisywali własnej przedsiębiorczości, energii i inicjatywie oraz niechętnie odnosili się do ingerencji państwa w sprawach dotyczących przemysłu i handlu. Wzrasta znaczenie pracy. Jeden z myślicieli pisze: — „Nic nie jest tak znamienne dla XIX stulecia, jak ogromny wzrost i spotężnienie pracy".

Następuje szybki wzrost maszynizmu, który rewolucjonizuje metodę pracy. Maszyna poczyna coraz skuteczniej rugować pracę ręczną. Przed zastosowaniem jej do przemysłu fabrycznego system gospodarki domowej i naturalnej pozwalał każdemu osobiście brać udział w pracy. W XIX wieku w stosunkach skomplikowanej gospodarki ekonomicznej maszyna wywiera duży wpływ na psychikę obsługującego. Maszyna wyręcza człowieka w uciążliwej pracy zwłaszcza najcięższej. Maszyna, dla pierwszorzędnych swych zalet, jakześrodkowanie energii, olbrzymie spotęgowanie sił wytwórczych itp. jest coraz częściej stosowana. Jednak skomplikowany mechanizm wymaga więcej wysiłku myślowego, niż sił fizycznych, więcej uwagi przytomności ,pamięci, zręczności, słowem rozumowej inteligencji, niż dawna praca mięśni.

Słusznie zauważył Marks: „Oprócz napięcia narządów pracujących wymaga praca przez cały swój przeciąg celowej woli, występującej pod postacią uwagi; wymaga ona jej w tej większej mierze, im mniej istotą swą porywa robotnika, im mniej jest ona dla niego grą jego własnych sił duchowych i cielesnych". Zaznaczyć należy, iż stosunek jaki istnieje między robotnikiem a maszyną jest mało opracowany.

Ten zwrot do realizmu cechuje przewaga funkcji intelektualnej nad funkcjami uczucia oraz obiektywizm życia co staje się charakterystycznym rysem czasów nowożytnych (Simmel). Dalszym charakterystycznym rysem tego rodzaju wzrostu stosunków ekonomicznych jest **naukowość**. Istnieje wyraźny związek przyczynowy między rozwojem kapitalizmu a rozwojem techniki współczesnej i nauk przyrodniczych.

Wedle Sombarta rozwój techniki współczesnej i nauk, zrodził się z **księgi głównej** przemysłowca, skomplikowane stosunki wymiany wymagają np. ścisłości buchalteryjnej, która umiejętnie wyszukuje przyczyny oraz bada uchybienia zjawisk. Momenty racjonalistyczne odgrywają tu coraz bardziej doniosłą rolę, coraz szybszy rozwój przedsiębiorstw kapitalistycznych skupiał coraz liczniejsze grono fachowo wykształconych pracowników. Nauka chętnie daje wskazówki i informacje umożliwiające szybszy rozwój przemysłu i handlu, a dowodem tego są coraz bardziej rozwijające się szkolnictwo zawodowe.

Również **organizacja pracy** w fabrykach, przemyśle i handlu musi liczyć się z wskazaniami nauki. Rozliczni fachowcy ze ścisłością naukowej metody określają czas potrzebny dla wykonania pojedynczej pracy. Sombart wskazuje, że praca szewca, który posługiwał się młotkiem i pocięglem została z czasem rozdzielona między 34 maszyny z czego trzy rodzaje maszyn służy tylko do krajania podeszew.

Równolegle z tym szły **zmiany w handlu,** w obrocie handlowym, który coraz skuteczniej począł dostosowywać się do stylu czasu.

Minęły czasy, gdy handel był **rozsadnikiem wiedzy, kultury,** spełniał ważne zadanie cywilizacyjne i odegrał w dziejach doniosłą rolę szerząc ludzką myśl, pracę, wiedzę i wynalazki. W systemie gospodarki liberalnej pieniądz coraz bardziej wyciska siln epiętno spekulacji na życiu społecznym i indywidualnym. On to powoduje, że ogólne stosunki w świecie coraz bardziej się upodobniają, i wzrasta wzajemna zależność zjawisk oraz mnożą się wspólne rysy charakterystyczne. Coraz bardziej wykazuje on wybitną cechę spekulacyjną. Racjonalistyczne momenty, które charakteryzują obieg stosunków wymiany, pozwalał mu obejść wszelkie przepisy wydane w interesie ogółu. Te momenty racjonalistyczne występowały w szczególności w instytucji, która była jakby sercem obrotu handlowego, tj. na giełdzie. Towar wedle typu był oznaczany abstrakcyjnie, wyzwolony z wszelkich indywidualnych i gatunkowych właściwości w tym celu, aby nic nie stało na zawadzie w rzuceniu w razie potrzeby olbrzymiej ilości danego towaru na giełdę dla wywołania zamierzonego celu np. zwyżki. Zracjonalizowana technika przystosowana do obrotu umożliwiała życie giełdy.

Czy życie giełdy zmiennej i pełnej niespodzianek nie było wiernym obrazem stylu życia XIX i XX wieku? Czyż nie stawała się ona systemem wychowawczym zmerkantylizowanej inteligencji? „Przewidujący ojciec rodziny nie zwiększa już majątku swoich rodziców, przeprowadzając różne ulepszenia na swych gruntach; zamiast tego gra na giełdzie (Jerzy Sorel). Czyż nie pamiętamy jak w okresie inflacji i dewaluacji po pierwszej wojnie światowej za W. Grabskiego, świat urzędniczy z konieczności spekulował i czyż nie pozostawało to bez wpływu na ówczesną mentalność inteligencji?

Spekulacyjna gospodarka pieniężna stworzyła **światopogląd** zimny, wyrachowany, w którym harmonijnie sprzęgła się myśl poznawcza, chłodny racjonalizm, brak uczucia i charakteru. Wysunęła ona znaczenie oderwanych, ponad osobistych zasad. Spekulacja wpływała na rozwój przeobrażania się oblicza ideowego ludzi, na zmianę układu stosunków społecznych i na **przeinaczenie potrzeb.** Gospodarka karteli i trustów przeobrażała tempo i styl naszego życia. Jak długość mierzy się długością, tak pieniądz w operacjach spekulacyjnych przeliczał wszystkie wartości, stawał się ich ogólną miarą, środkiem porówania i najlepszym sposobem zabezpieczenia [1]). Wszystko niwelujące jego pochód usuwał tonację uczucia, zastępując je obiektywną oceną i chłodnym wyrozumieniem intelektu zawieszonego między niebem a ziemią. Gospodarka spekulacyjna oparta na wyzysku przypominała budowę, w której kamień musiał pasować do kamienia. Gospodarka spekulacyjna opanowywała życie publiczne i wpływała **na życie osobiste.**

W wieku XIX charakterystycznym jest ruch asocjacyjny, mnożenie się wielu form spółek i stowarzyszeń (towarzystwa akcyjne), których celem jest skupienie rozproszonych pieniędzy w wielkim kapitale. Właściciel akcji nie odpowiada swym majątkiem tylko spółka, toteż nie interesuje go zarząd, sprawy administracyjne, lecz zysk. **Akcja** staje się ulubionym przedmiotem spekulacji giełdowej, jako łatwa do pozbycia, przez proste oddanie lub indos. Minęły sielankowe czasy, gdy między spólnikami istniał stosunek osobistego bezpośredniego, familijnego zaufania.

Jest rzeczą jasną, że te stosunki ekonomiczno-społeczne wywierały wpływ i na oświatę. Dr. Daszyńska-Golińska w pracy swej pt. „Przyczynki do kwestii robotniczej w Polsce“, Warszawa 1920 r. charakteryzując fakt, iż w Łodzi było w roku 1913 — 64% analfabetów pisała, iż ten stan przypisać należy „**łatwej nieodpowiedzialności bezimiennego i międzynarodowego kapitału akcyjnego**“.

III.

Rewolucję z r. 1848 przygotowywał rozkwit handlu i przemysłu, który coraz bardziej pogłębiał wpływy finansjery wyzyskującej masy pracujące. W pogoni za łatwym zyskiem spekulanci powodowali pogarszanie sytuacji pracujących (wielogodzinny dzień pracy, złe wynagrodzenie, wzrost podatków). Nie dziw tedy, że idea socjalistyczna zataczała coraz szersze koło.

[1]) Stefan Białas: Pieniądz, intelektualizm i szkoła 1927 r.

W roku 1848 zarysowało się wyraźne przeciwieństwo między burżuazją i proletariatem. Coraz bardziej bogacące się mieszczaństwo pragnęło utrzymać swe górujące stanowisko i nie dążyło do przebudowy ustroju społecznego w imię sprawiedliwości społecznej i sprawiedliwego podziału dochodu społecznego. W rezultacie rewolucja robotników została krwawo stłumiona przez gen. Cavaignaca. Dla orientacji tych czasów bardzo ważne znaczenie ma manifest komunistyczny Marksa, który głosi, iż proletariat wyzwalając się spod panowania klasy wyzyskiwaczy i burżuazji **wyzwoli** całe społeczeństwo z wyzysku. Analizując przyczyny istniejącego stanu rzeczy pisze on między innymi: „Produkcja umysłowa przekształca si ęodpowiednio do zmian produkcji materialnej. Idee danego okresu są zawsze tylko ideami klas faktycznie panujących". Słowa te wyraźnie podkreślają, iż rozwój oświaty jest ekspansją harmonizującą się z ekspansją ekonomiczną. W tych warunkach istotnie nie **wiedza** była potęgą, ale **„siła to potęga"**.

Rozwój wypadków polityczych po 1848 r. wykazuje w pierwszej swej fazie od 1849 do 1859 nasilenie reakcyjne. Jeden z pisarzy ówczesnych francuskich pisał: „Mówić o socjaliźżmie to znaczy wygłaszać mowę pogrzebową". W następnym dziesięcioleciu 1859—1869 następuje szybki rozwój kapitalizmu, ruchów narodowych, rozbudowa kolei żelaznych, przemysłu, banków, giełd oraz następuje doniosły postęp nauk przyrodniczych (elektryczność, Darwin). W następnym dziesięcioleciu 1869—1879 następuje dalszy szybki rozwój przemysłu, handlu, komunikacji, gwałtowna penetracja kapitałów, nadprodukcja towarów, co staje się przyczyną wyzysków gospodarczych i politycznych. Ku końcowi XIX wieku następuje przejście do imperializmu.

W ślad za szybkim rozwojem kapitalizmu następuje odpowiedni rozwój jego antagonisty socjalizmu. Pojawiają się krytycy ówczesnych stosunków społecznych, piętnują wyzysk i konkurencję, brak organizacji pracy, kładą nacisk na rozwój solidaryzmu, na znaczenie ruchu zrzeszeniowego (Fourier). Reformator socjalny i socjalistyczny romantyk Robert Oven głosi, iż człowiek jest takim, jakim go urabia przyroda, ustrój społeczny i wychowanie świeckie. Jak widać wierzy on w potęgę oddziaływania wychowawczego. Do stanowiska Owena nawiązuje Marks pisząc: „Z systemu fabrycznego, jak to można w szczegółach przeczytać o Owenie, wyrasta zarodek wychowania przyszłości, który dla dzieci odpowiedniego wieku połączy pracę wytwórczą z nauką i gimnastyką nie tylko jako metodę powiększania społeczych wytwórczości, lecz jako jedyną metodę wytwarzania wszechstronnie rozwiniętych ludzi". A dalej pisze on, że należy: „domagać się szkół technicznych (teoretycznych i praktycznych) w połączeniu ze **szkołą powszechną"**.

Najistotniejszym rysem marksizmu jest budzenie świadomości klasy pracujących, która winna zrozumieć swe znaczenie w rozwoju sił produkcyjnych oraz zrozumieć utajone w niej bogactwo duchowe i moralne dające gwarancję przeobrażenia życia człowieka na miarę czasu.

Wiek XIX charakteryzuje obok wzrostu techniki wzrost omnipotencji państwa, które coraz bardziej ingeruje we wszystkich dziedzinach życia społecznego i politycznego. Państwo przejmuje coraz większą liczbę dziedzin w zakres swej kompetencji. Powstają rozliczne urzędy i stanowiska, zwiększa się udział elementu obywatelskiego w administracji rządowej. Fakt ten powoduje żądania coraz większego wykształcenia od ogółu niż dotychczasowe formy rządów. Wzrasta zapotrzebowanie na coraz większą liczbę urzędników do spełniania prac koniecznych w ustroju państwa. Upaństwowienie szkół powoduje, iż obywatel kształci się w rozlicznych szkołach państwowych, których program naukowy i atmosfera wychowawcza idą w kierunku: „Maul halten und weiter dienen", „das Amt gibt den Verstand". Ideałem staje się „bączek, złoty kołnierz i szpada". Coraz częściej ubiegają się wychowankowie o „patetn i dyplomy" ,dające możność awansu w karierze urzędniczej. Zadaniem szkoły średniej staje się produkowanie biernych poddanych i posłusznych urzędników. Było to aktualne szczególnie w krajach nisko uprzemysłowionych, które dostarczały zastępy urzędników. Statystyka z roku 1903/04, wykazywała: szkół średnich było w Galicji 34, realnych 10. W Czechach (bez Moraw) szkół średnich 55, realnych 31. Na politechnice w Pradze było 2127, we Lwowie 1186. Wyższych szkół hadlowych było w Galicji dwie, w Czechach dziewięć. Do szkół niższych handlowych uczęszczało w Galicji 173 uczniów, w Czechach 4756 uczniów. W świetle tych cyfr okazuje się, iż jak już słusznie zaznaczył romantyk szlachecki Stanisław Szczepanowski — Galicję charakteryzowała wielka produkcja urzędnicza. Warstwę urzędniczą, księży, prawników nazywał on warstwą kosumującą i żyjącą z grosza publicznego. Robotników zaś, rzemieślników itp. zaliczał do warstwy produkującej i mnożącej majątek publiczny. Piętnował on fałszywe przekonania o książkowej uczoności i biurokratycznej mądrości („wypływa z tego, jakoby ludzie, którzy w szkole nie byli, nie mieli dojrzałości"). Jest rzeczą jasną, że tego rodzaju system społeczno-polityczny stworzył zamówienie na intelektualizm pedagogiczny, który miał najwybitniejszego przedstawiciela w Herbarcie. Intelektualizm jest cechą wybitną, jego pedagogiki i psychologii. („Z myśli rodzą się uczucia, a z tych zasady i sposoby działania"). Jego stopnie formalne i koncentracja nauczania odpowiadały interesom z punktu widzenia ideologii państwowej. Zrozumiałym jest dlaczego pedagogika Herbarta tak była popierana przez ów-

czesne rządy. Jego hasła „siedzącego nauczania" odpowiadały duchowi czasu, który charakteryzuje zbiurokratyzowanie i militaryzm. Szkoła i nauczyciel wychowani w ślepej uległości „dla wyższych celów państwa, będącego na usługach, wojującego kapitalizmu wydały niebawem rezultaty pod Sadową i Sedanem. Ten sam „Infanterie Drill" i ślepa karność panowały wśród nauczycielstwa, w szkole i w koszarach. Biurokracja chętnie popierała wpływy **kościoła**, który dawał gwarancję trzymania mas w ślepej uległości. Zdaniem jednego z ówczesnych polityków, należy starać się utrzymać masy w posłuszeństwie, w pierwszym rzędzie należy ograniczyć wykształcenie nauczycieli ludowych, gdyż źle oświeceni nie potrafią bałamucić masy. Partie konserwatywne starały się narzucić szkole pogląd dogmatyki chrześcijańskiej. Dążyły one do podporządkowania szkoły duchowieństwu, kształcenie ludu powinno polegać przede wszystkim na wpajaniu chrześcijańskich zasad moralności, gdyż wiedza podkopuje autorytet. Szkoła winna być przybudówką kościoła, a nauczyciele jej powolnymi sługami.

W „Głosie Nauczycielskim" Nr 10—11, r. 1923 czytamy: „Ksiądz senator Brandys (z Górnego Śląska) referując budżet wyznań religijnych, poświęcił znaczną część swego referatu sprawie szkolnictwa powszechnego na Górnym Śląsku, przy czym zaatakował nauczycielstwo szkół powszechnych w następujący sposób: „Nauczyciele, którzy przybyli z innych dzielnic Polski na Górny Śląsk, zawiedli pokładane w nich oczekiwania. Nie chcą oni być organistami, a gdyby byli organistami śpiewaliby z ludem, gdyby brali udział w weselach i pogrzebach, zyskaliby zaufanie ludu, mieliby wielki wpływ na lud śląski, a zarazem byłoby to wielką korzyścią dla samej szkoły. Nauczyciele ci, nie chodzą do kościoła, nie modlą się, czym dają zgorszenie ogółowi".

Wychowanie i szkolnictwo jest w wyraźnym związku z interesem klasy pracującej i jej ideologią.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Młodzież szkolna a „Służba Polsce"

Uchwalona jednogłośnie i ogłoszona ustawa o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, zwana krótko ustawą o „Służbie Polsce" stała się faktem dokonanym.

Każda nowość wprowadza pewien chaos w procesie myślowym poszczególnych obywateli, albowiem łamie dotychczasowe kanony, lub wręcz stwarza zupełnie nowe sytuacje, wobec których skostniały albo wygodny umysł staje w pierwszej chwili bezradny. Nowa ustawa wywołuje pewien niepokój w sferach rodzicielskich, przeczylonych na punkcie swych dzieci, gdy tymczasem ustawa ta nie jest obowiązkiem nałożonym na młodzież, ale obowiązkiem nałożonym na państwo. Jest prawem młodzieży do zagwaratowania jej należnych warunków rozwoju. Ustawa o „Służbie Polsce" nazwana została w Sejmie „demokratyczną konstytucją młodzieży". W nazwie tej tkwi właściwy jej sens. Aczkolwiek wychowanie człowieka nie jest związane z jego wiekiem, to jednak mówiąc o wychowaniu — myślimy o młodzieży.

Dlatego też nią się zajmiemy. Młodzież nasza posiada wiele zalet, ale i niemało wad. Do cennych zalet naszej młodzieży należy zaliczyć jej patriotyzm. Jest ona przesycona romantyzmem szabli, patosem walki zbrojnej.

Skończyła się okupacja i młodzieńczy romantyzm stracił warunki do rozładowania się w kierunku pozytywnym. Sfery rządzące zaabsorbowane troską o odbudowanie zniszczeń, siłą rzeczy mniej mogły się zająć młodzieżą.

Tymczasem romantyzm szabli i patos walki zamienił się u młodzieży na „romantyzm lasu" a w dalszej konsekwencji „romantyzm rozboju".

Państwo — wracając do spraw młodzieżowych — tworzy typ nowoczesnego młodzieńca, u którego romantyzm szabli zamienia na romantyzm pracy, na właściwy stosunek do uczciwości, przodownictwa pracy, moralności, nieustępliwości wobec ciężkich warunków, wrogiej atmosfery itp.

Dotychczasowe oddziaływania wychowawcze okazały się niewystarczające. Na tle tego faktu zrodziła się ustawa o „Służbie Polsce", która zgodnie z intencją jej twórców ma nabrać cech przysposobienia społecznego, zmierzającego do przekształcenia psychiki młodzieży, w kierunku uzdrowienia moralnego i zahartowania ducha.

Zagadnienie ujęcia młodzieży w ramy organizacyjne jest w różnych krajach różne.

W Polsce działają zasadniczo 4 organizacje: ZWM, ZMW „Wici", OM TUR i ZMD a nadto ZHP. Wszystkie te organizacje obejmują zaledwie około 20% ogólnej liczby młodzieży polskiej, obliczanej na ca 4,5 miliona. Zatem około 80% młodzieży wzrasta poza zasięgiem organizacji młodzieżowych, ulegając niewłaściwym oddziaływaniom różnych czynników.

Powszechna organizacja „Służba Polsce" obejmie całą młodzież: tak zrzeszoną, jak i niezrzeszoną.

Nowa ta organizacja posiada swą najwyższą komórkę p. n. Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej — opartą o Radę Ministrów. Mniejsze komórki — to wojewódz-

kie i powiatowe (miejskie) Rady dla Spraw Młodzieży i Kult. Fiz. Naczelna Rada (łącznie z niższymi) stanowi jakby sejm „ustawodawczy“, który ma 2 organy wykonawcze:

1) Główną Komendę „Służby Polsce“ (wraz z wojewódzkimi, powiatowymi — miejskimi i gminnymi komendami „Służby Polsce“), której podlega młodzież w wieku 16—21 lat (zaś ci, którzy nie służyli w wojsku do lat 30), oraz

2) Główny Urząd Kultury Fiz. (oraz wojewódzkie urzędy i powiatowe inspektoraty kult. fiz.), który kieruje całokształtem spraw kultury fiz. i sportu w ścisłym kontakcie z komendą główną „S. P.“.

W poszczególnych ministerstwach powstały Biura względnie Wydziały w randze Departamentu. W Ministerstwie Oświaty istnieje Biuro S. P. z dyrektorem na czele, rozpadającym się na Referat Nadzoru i Instruktarzu, Wydział Organ. Wychow. Młodzieży, Wydział WF i PW oraz Wydział Oboz., Wczasów i Turyst. — W Kuratoriach istnieją Wydziały SP (Naczelnik i wizytatorzy WF, PW, WPK i PWK, Oboz.-wczas.-turyst., Organ Młodzież.), zaś w powiatach Inspektoraty SP.

Powszechna organizacja „Służba Polsce“ stawia sobie 4 główne zadania:

I. **Odbudować i usunąć zniszczenia wojenne** pracą rąk młodzieży. Zyskamy w ten sposób nie tylko efekty materialne w postaci naprawionych, czy odbudowanych obiektów, ale i co niemniej ważne wzbudzimy u młodzieży szacunek do pracy — jako wartości stałej. Zgodnie z ustawą młodzież zobowiązana jest do prac dorywczych (3 dni każdego miesiąca), oraz okresowych (w Brygadach Pracy przeważnie w czasie wakacji). Dzień pracy nie może trwać dłużej niż 6 godzin; pozostały czas służby do nauki, ćwiczeń z WF i PW, czynności porządkowych, zabaw świetlicowych i odpoczynku. W ten sposób młodzież oderwana będzie od złych wpływów i odsunięta od bezczynności.

II. **Stworzyć kadry fachowców i pracowników** dla przemysłu, szczególniej z pośród młodzieży wiejskiej, gdzie istnieje przeludnienie i brak pracy.

W ramach 3-letniego planu, do końca 1949 r. potrzebuje przemysł około 400.000 nowych pracowników, transport i łączność — 150.000, instytucje handlowe i kredytowe — 200.000.

Także rolnictwo oczekuje fachowych, wyszkolonych kadr. W ramach „SP“ utworzone zostaną m. in. ośrodki traktorowe, motorowe, łącznościowe, lotnicze, marynarki, w których młodzież zdobywać będzie kwalifikacje zawodowe (postulat przysposobienia zawodowego).

Młodzieniec powołany do Brygady Pracy (i uznany przez Komisję kwalifik.-rejestracyjną za zdolnego pod względem zdrowotnym) otrzyma mundur, wyżywienie, zakwaterowanie, zwiedzi przy okazji Polskę a nadto po ukończeniu „SP“ zyskuje różne przywileje, jak: prawo do skróconego czasokresu służby wojskowej, pierwszeństwo w przyjęciu na wyższe uczelnie, w uzyskaniu stypendium, pracy itp.

III. **Podnieść kulturę fizyczną i morale młodzieńca.**

Już w tym roku młodzież budować będzie własnymi siłami boiska sportowe i place gier. „Służba Polsce“ dostarczy sprzętu sportowego, będzie realizować hasło masowego sportu i wych. fiz. Zyska na tym szczególniej wieś, gdzie wych. fiz. stanie się wreszcie faktem.

Właściwie uprawianie sportów i gimnastyki pod fachowym kierowictwem i okiem pedagogów poprawi morale i dyscyplinę oraz stan zdrowotny młodzieży.

IV. **Przygotować młodzież do obrony kraju** (postulat przysposob. wojskowego). — Polska nie szuka wrogów, Polska nie szuka wojny, ale zgodnie z łacińską maksymą: si vis pacem — para bellum (chcesz być spokojny, gotuj się do wojny) musi przygotować swą obronę, tym bardziej, że służba wojskowa w Polsce nie obejmuje całego rocznika młodzieży i że wobec tego część jej nie przechodzi przez wojsko. Akcja PW w szkole skróci młodzieńcowi pobyt w koszarach, a nadto „SP“ przejmuje na siebie szkolenie marynarzy, lotników, łącznościowców, sanitariuszy, saperów itp.

Najlepsza jednak i najpiękniejsza w założeniu ustawa nie wyda owoców, jeśli ci, którzy ją mają realizować, będą bez zapału i bez wiary. W rękach zatem wychowawców leży powodzenie akcji. Oni to muszą zmienić ciasne pojęcie patriotyzmu ograniczające się do suwerenności politycznej z pominięciem suwerenności gospodarczej. Obie dopiero stanowią integralną całość.

Sprawę niepodległości broni się nie tylko orężem w ręku — ale i w okresie pokoju, budując potęgę gospodarczą kraju.

Patriotyzm prawdziwy, to nieustanna służba dla kraju, to codzienna, systematyczna, wydajna praca. Zadaniem wychowawcy jest odbudowa kraju poprzez odbudowę i wychowanie nowego człowieka, w nowym ustroju Polski Ludowej.

Powszechna organizacja „Służba Polsce“ stwarza wychowawcy warunki do realizacji tej szczytnej pracy umacniania zrębów i budowania granitowych fundamentów pod Jutro Polski.

Zapał, energię i siły naszej młodzieży należy i trzeba ująć w odpowiednie łożysko i poprowadzić w nakreślonym ustawą kierunku.

wiz. mgr Tadeusz Mitusiński

KRONIKA

Przebywający w Krakowie **Minister Oświaty dr Skrzeszewski** wizytował w dniu 20. III. w towarzystwie Kuratora O. S. K. dr Białasa i naczelnika Gruszeckiego Liceum Pedagogiczne Męskie przy ul. Podbrzezie 10, oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną i Szkołę Ćwiczeń przy ul. Straszewskiego 22. Minister przeprowadził rozmowy z młodzieżą na temat życia w internatach, organizacji młodzieżowych, spraw politycznych i gospodarczych.

Z zakresu szkół podstawowych

Wizytacje: Naczelnik Wydziału mgr Tumidajski wizytował szkoły w powiecie tarnowskim: w Siemiechowie, Siedliskach, Zbylitowskiej Górze, Tarnowie (im. Konarskiego). Nadto wziął udział w konferencji rejonowej rejonu konferencyjnego w Mościcach. Wizytator Sidorowicz w powiecie wadowickim przeprowadził wizytację szkół w Tarnawie Dolnej i Górnej, w Śleszowicach, Palczowicach, Zatorze, Choczni. — Wizytator Tomaszkiewicz razem z wizytatorem Ministerstwa Oświaty Balickim odbył doraźną wizytację powiatów: Nowy Targ, Limanowa, Kraków-Miasto. — Wizytatorka Dipplowa przeprowadziła wizytacje w Nowym Targu i Nowym Sączu.

Z zakresu szkół średnich ogólno-kształcących

Naczelnik Wydziału Danek przewodniczył przy egzaminach dojrzałości w XI. Państw. Gimnazjum i Liceum w Krakowie. W dniach 19—20. III. odbył wizytacje Prywatnego Gimnazjum i Liceum w Krościenku. Nadto odbyły się następujące wizytacje i uczestnictwa przy egzaminach dojrzałości:

Wizytator Szediwy: VI. Państwowe Gimnazjum i Liceum w Tarnowie (egzaminy dojrzałości).

Wizytator Wolański IV. Państwowe Gimnazjum i Liceum Kraków (egz. dojrzał.), IX. Państwowe Gimnazjum i Liceum (egz. dojrzał. dla eksternów).

Wizytator Żytyński: Wizytacje: Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne w Piwnicznej, Prywatne Gimnazjum i Liceum w Muszynie, Państw. Gimnazjum w Nowym Sączu (egz. dojrz.), Miejskie Gimnazjum i Liceum w Grybowie.

Wizytatorka dr. Chrzanowska: X. Państwow Liceum (egz. dojrz.) oraz wizytacje: Gminne Gimnazjum w Brzesku N. i Prywatne Gimnazjum i Liceum w Dobczycach.

Z zakresu szkolnictwa zawodowego

1. III. odbyło się posiedzenie Wydziału w sprawie omówienia prac na miesiąc marzec.

W dniach 22—23, III. odbyła się konferencja Okręgowa w Białej Krakowskiej dla nauczycieli towaroznawstwa.

W miesiącu marcu delegat wydziału wziął udział w dwóch konferencjach w sprawach internatów, zaś przedstawiciele szkolnictwa zawodowego — w konferencji ośrodków Dydakt.-Nauk. organizacji i techniki handlu w Katowicach, towaroznawstwa w Rybniku, księgowości w Łodzi oraz w Okręgowej konferenji dyrektorów i nauczycieli komercjalistów w Przemyślu.

Prowadziło się dalej prace w zakresie: organizowania kursów kwalifikacyjnych dla nauczycieli szkół zawodowych, utrwalenia sieci szkolnej na rok 1948/9, skonstruowania planu godzin 2-letniego Liceum Zawodowego i podbudowie Publicznej Średniej Szkoły zawodowej, zbierania i segregowania materiałów na wystawę okręgową.

Rozpoczęto prace organizacyjne kursu centralnego dla wizytatorów Publ. Średnich Szkół Zawodowych.

Odbyte wizytacje (względnie inspekcje):

Kraków — Państw. Szkoła Zawodowa Żeńska, Gimn. Kraw. św. Rodziny, Maków — Państw. Gimn. Kraw. — Skałka — Państw. Gimn. Krawieckie. Kraków — Państw. Męsk. Gimn. Handl. — Publ. Średn. Szk. Zaw. Nr. 2. Zakopane — Państw. Szkoła Przemysłu Drzewn., Szk. Spółdz. Z. W. M.

Publiczne Średnie Szkoły Zawodowe:

Skawina — Kraków — Prokocim, Liszki, Oświęcim, Słomniki, Kraków Nr. 1, Wiśnicz, Czernichów — Liceum Rolnicze — Woj. Rzeszowskie — Państw. Gimnazjum Rolnicze w Strzyżowie i Szkoła Mleczarska w Rzeszowie (z polecenia Minist. Roln.).

Przy Państwowym Zakładzie Wychowawczym w Krzeszowicach zostało otwarte na miejscu dawnych stajni wyścigowych Gimnazjum Przemysłu Drzewnego wraz ze stolarnią mechaniczną. Na otwarciu obecni byli: przedstawiciel Ministerstwa Oświaty dyr. Pamula, Kurator O. S. Kr. dr. Białas, przedstawiciele Kuratorium, Związków Zawodowych Pracowników Leśnych i Przemysłu Drzewnego oraz władze miejscowego samorządu. W licznych przemówieniach podkreślono znaczenie nowootwartej placówki, która wyszkoli nowe kadry fachowców przemysłu drzewnego i artystów-stolarzy.

Z zakresu kształcenia nauczycieli

W Państwowym Seminarium przy ul. Podbrzezie 3 zakończono 21. III. dwumiesięczny kurs repolonizacyjny zorganizowany dla autochtonek Ziem Odzyskanych, pełniących na terenie Śląska funkcję wychowawczyń w przedszkolach. Po przemówieniu dyr. Zakładu ob. Sobolta zabrali głos: Kurator O. S. K. dr. Białas, delegat Ministerstwa Oświaty dr.

Ekiert ,w imieniu Miejskiej Rady Narodowej ob. Waligóra, z ramienia prelegentów Kursu prof. Bursowa. Po rozdaniu dyplomów nastąpiła część artystyczna w wykonaniu uczestniczek Kursu.

Z zakresu bibliotek

W związku z przeprowadzanym obecnie porządkowaniem księgozbiorów szkolnych na teernie szkół średnich Kuratorium O. S. K. zorganizowało czterodniową konferencję bibliotekarską dla pomocników w bibliotekach szkolnych. Była ona związana z zainicjowanym wyścigiem organizacyjnym w Okręgu Krakowskim: która szkoła postawi swą bibliotekę na najwyższym poziomie. Konferencja bibliotekarska odbywała się w godzinach popołudniowych w I. Państw. Gimnazjum w Krakowie i objęła 26 godzin ćwiczeń. Dyrekcje wydelegowały 2—4 uczniów zaangażowanych do pracy w bibliotece szkolnej. Niezależnie od nich w konferencji wzięli udział bibliotekarze zaangażowani z poza grona nauczycielskiego danej szkoły.

Z zakresu harcerstwa

Z końcem lutego odbyła się w Warszawie **Konferencja Komendantów (tek) Chorągwi Harcerzy i Harcerek** w sprawie akcji letniej. Wziął w niej uział instruktor okręgowy K. O. S. K. W. Sypniewski. Omówiono między innymi sprawę udziału Z. H. P. w organizacji „Służba Polsce". Z. H. P. będzie miał za zadanie przygotować młodzież do „Służby Polsce" ideowo i organizacyjnie. Młodzież harcerską należy wychować w kulcie pracy. Zadaniem tegorocznej akcji letniej Z. H. P. będzie harcerska Służba Polsce. Wytypowano zasadnicze sprawności, które będzie się zdobywać zespołowo i ułatwią one wykonanie wyżej wymienionej pracy społecznej.

Od 10 do 20 marca w czasie kursu wizytatorów „Służby Polsce" w Michałowicach (Dolny Śląsk) odbyło się **posiedzenie Komisji Młodzieżowej.** W Komisji zasiedli reprezentanci wszystkich organizacji młodzieżowych w liczbie 25 osób; z ramienia Kuratorium Kluskowa i wiz. Sypniewski. Wysunięto sprawę najbardziej palącą — wychowania młodzieży, do czego ma się w głównej mierze przyczynić Służba Polsce. Organizacje ideowo-wychowawcze jak Z. W. M. OMTUR, „Wici", Z. M. D. w ramach swych programów będą w dalszym ciągu wychowywać młodzież dając jej wychowanie ideowo-polityczne. Organizacja „Służba Polsce" pójdzie natomiast po linii rozszerzenia wykształcenia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Przedszkolem dla tejże organizacji do lat 16 pozostaje ZHP. Postulaty i wnioski wysunięte uchwalono przez Komisję młodzieżową na plenum zostały oddane do rozpatrzenia Ministerstwa Oświaty, które później w formie zarządzeń przekaże je Kuratoriom.

Hm. Kluskowa odbyła w Myślenicach wizytację czterech drużyn harcerskich. Stwierdzono wśród nich zainteresowanie spółdzielczością, które ujawnia się między innymi współpracą z inną młodzieżą mającą Spółdzielnie szkolne, ze „Społem" i Związkiem Samopomocy Chłopskiej i Ligą Kobiet. Wizytacja drużyny przy Państwowym Liceum i Gimazjum w Rabce była połączona z reorganizacją tej drużyny zgodnie z zarządzeniem Komendy Hufca.

W Krakowie dokonano wizytacji drużyn przy Państw. Gimnazjum i Liceum im. Hoene-Wrońskiego, przy Gimn. św. Rodziny. W obu drużynach przeprowadzono gawędy z dziewczętami na temat „Dzisiejsze drogi harcerstwa".

Z zakresu Oświaty i Kultury Dorosłych

Od 7 do 11 marca odbyła się w Warszawie **konferencja w Ministerstwie Oświaty** dla naczelników Wydziałów O. i K. D.

Z ramienia Kuratorium OSK. wziął udział naczelnik Rajczykowski.

Dnia 15. III. odbyła się miesięczna konferencja Wydziału O. i D. K., na której nacz. Rjaczykowski złożył sprawozdanie z konferencji w Ministerstwie Oświaty.

Wizytatorzy omówili prace ostatniego okresu i ramowy preliminarz na rok 1948.

W dziale artystycznych form pracy rozpoczęto w marcu akcję zlotów zespołów świetlicowych w całym Okręgu Szkolnym.

Na wstępnej konferencji z Wojewodą Krak. dr. Pasenkiewiczem z przedstawicielami Kuratorium uzgodniono następujące regiony zlotów:

a) region krakowski — powiaty: Bochnia, Kraków—miasto, Kraków—powiat, Miechów,

b) region podhalański — powiaty: Nowy Sącz, Nowy Tärg,, Limanowa, Myślenice,

c) region zachodni — powiaty: Biała, Chrzanów, Olkusz, Żywiec, Wadowice,

d) region tarnowski — powiaty: Brzesko, Dąbrowa Tarnowska, Tarnów.

Na dzień 18. III. została zwołana przez Wojewodę Krak. dr. Pasenkiewicza konferencja **starostów powiatowych i podinspektorów** O. i K. D. Uczestniczył w niej Kurator OSK. dr Białas, naczelnik i wizytatorzy Wydziału: O. i K. D. Na konferencji podano ramowy plan organizacji zlotów oraz omówiono sprawy finansowe.

Wizytacje: W miesiącu marcu wizytowano szkoły średnie, powszechne, kursy i wszystkie placówki Oświaty Dorosłych w następujących powiatach: Bochnia i Brzesko — wiz. mgr. Kucharska; Chrzanów — wiz. Zygmunt; Tarnów — wiz. mgr. Witek. Nadto wiz. mgr. Witel przewodniczył w egzaminach dojrzałości: w Pryw. Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych ZZK. Kraków, w Państw. Liceum Pedagogicznym Żeńskim w Nowym Sączu, w Państw. Gimnazjum w Mościcach (mała matura).

Z zakresu Opieki nad Dzieckiem

W ramach ministerialnego planu szkolenia pracowników Opieki nad Dzieckiem Kuratorium OSK. zorganizowało konferencję **referentów Opieki nad Dzieckiem**. Odbyła się ona w Państw. Liceum Pedagog. w Krakowie. We wstępnym przemówieniu Kurator OSK. dr Białas podkreślił konieczność pracy w dziedzinie Opieki nad Dzieckiem, która daje dziś rezultaty pozytywne. Mgr. Pawula dyr. VII. Dep. Min. Oświaty wygłosił referat na temat „Przeobrażenia polityczne, gospodarcze i społeczne oraz wynikające stąd postulaty w zakresie wychowania i opieki nad dzieckiem". W konsekwencji przemian jakie nastąpiły w Polsce Ludowej muszą iść i zmiany w poglądzie na wychowanie a stosunek protekcyjno-chraytatywny dawnych instytucji Opieki Społecznej do społeczeństwa potrzebującego musi się przekształcić w obowiązek państwowo-społeczny. Delegatka Ministerstwa Oświaty nacz. mgr. Kondratowicz wygłosiła referat „Organizacja pracy w dziale rodzin zastępczych", Nacz. Bogdanowiczowa „Opieka otwarta": dożywianie, świetlice, ob. Majewska „Akcja letnia", sędzia Kempisty „Zagadnienia prawne w Opiece nad Dzieckiem" i i. Uczestnicy zwiedzili Dom Turnusowy PCK. w Przegorzałach i świelice TPD.

Konferencja naukowo-pedagogiczna

Z inicjatywy Ministerstwa Oświaty obradował w Krakowie dwudniowy Zjazd pedagogiczny zorganizowany przez Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne. W obradach wziął udział **Minister Oświaty dr Skrzeszewski** który w swym przemówieniu podkreślił doniosłość tej konfeerncji dla ustalenia nowego stylu pedagogiki narodowej. W zjeździe uczestniczyło przeszło 100 reprezentantów ośrodków uniwersyteckich, pracowników naukowych z dziedziny naukowo-pedagogicznej i ZNP.

SPRAWOZDANIA

Ognisko Metodyczne Słowianoznawstwa przy Kuratorium OSK.

Ognisko to powstało we wrześniu 1945 r. o czym powiadomił okólnik wystosowany do nauczycielstwa wszystkich typów szkół na terenie OSK. Kierownictwo Ogniska postawiło sobie w związku z wysuniętą przez nową rzeczywistość polską konieczność rozszerzania podstaw ideowych szkoły polskiej a dotąd nieuwzględnione w programach nauczania wartości Słowiańszczyzny — za zadanie:

A) umożliwienie **nauczycielom** szkół wszelkich typów zaznajamianie się z całokształtem wybranych zagadnień Słowiańszczyzny (przeszłości historycznej poszczególnych narodów Słowiańskich, literatur, języków poszczególnych Słowian, łączności i kulturalnych oddziaływań polsko-słowiańskich i odwrotnie, geografia Słowiańszczyzny i kultura, etnografia, muzyka, sztuka poszczególnych narodów słowiańskich);

B) umożliwienie **młodzieży szkolnej** w najrozmaitszej formie bezpośrednie zetknięcie się także — poza obowiązującym programem szkolnym — ze Słowiańszczyzną celem poddania jej oddziaływaniom i wpływom jej i zyskiwania młodego pokolenia w ten sposób dla idei łączności i współpracy słowiańskiej.

W ciągu tego 2 i pół letniego okresu działalności Ogniska realizacja powyższych zadań dokonywała się jak następuje:

A) w ścisłej łączności ze Studium Słowiańskim U. J. zorganizowano **kursy słowianoznawstwa** a) dla nauczycieli wszystkich typów szkół **krakowskich** od 15. X. 1945 do 31. I. 1946 w Krakowie, b) dla nauczycieli wszystkich typów szkół z całej Polski (wakacyjny) w Polanicy—Zdroju na Dolnym Śląsku (od 10. VII—20. VIII. 1946).

Program tych kursów uwzględniał historię, literaturę, geografię, zagadnienia kulturalne Słowiańszczyzny oraz języki słowiańskie (tak od strony teorii jak i praktyki — lektoraty języka czeskiego, rosyjskiego i serbo-chorwackiego).

Trzeci kurs słowianoznawstwa urządzony w czasie od 28. XII. 1946—10. I. 1947 w Polanicy—Zdroju przeznaczony był dla nauczycieli z OS. Dolnośląskiego. Program tego kursu był skondenoswany do naważniejszych zagadnień z programu kursów poprzednich. Na wszystkich tych kursach prelegentami byli profesorwie ,docenci i lektorzy Uniw. Jag. a kierownictwo ich spoczywało w rękach kierownika Ogniska.

Na zlecenie Ministerstwa Oświaty Ognisko zorganizowano w czasie od 2. I.—28. II. 1948 r. kurs **języka słowackiego** dla nauczycieli ze Spisza i Orawy. Stworzono fachową **biblioteczkę Słowiańską** obejmującą przeszło 600 dzieł i podręczników do nauki języków słowiańskich. Biblioteczka ta znajduje się w lokalu Ogniska.

Zaopatrzono w styczniu 1948 r. wszystkie szkoły średnie i zawodowe w **materiał słowianoznawczy** w postaci dwóch roczników (1946 i 1947) „Życia Słowiańskiego" miesięcznika poświęconego sprawom słowiańskim. Zaopatrywanie szkół powszechnych w te materiały w toku.

Kierownik Ogniska opracował i wygłosił na zjeździe dyrrektorów OSK. referat pt. **„Tematyka słowiańska w nowych pogramach nauczania"**. Referat ten został ogłoszony w miesięczniku czeskim „Slovansky Prehled" (gru-

dzień 1947) pt. „Tematyka słowiańska w polskich programach nauczania".

Opracowano dla **Ministerstwa Oświaty** program nauczania. a) języka czeskiego, b) języka słowackiego dla wszystkich klas szkoły podstawowej (lato 1947), przetłumaczono dla tegoż Ministerstwa program „Politycke vychovy" z języka czeskiego; i przygotowano projekt tematyki słow. dla 8 kl. szkoły powsz.; Ognisko współdziałało z autorami podręczników do nauki jęz. polskiego w wyszukiwanui tekstów o tematyce słowiańskiej.

B) **Organizacja nauki języków słowiańskich jako przedmiotu nadobowiązkowego.** W grę wchodziły języki: bułgarski, czeski, serbochorwacki, słowacki; język rosyjski nie wchodził w rachubę ,gdyż jest on przedmiotem obowiązkowym i organizacyjnie podlega opiece Ogniska Met. jęz. rosyjskiego.

Wykłady o Słowiańszczyźnie (bezpłatne) odbywały się na 6 i 7 lekcji w zakładach szkolnych w Krakowie i na prowincji zarówno w szkołach ogólnokształcących jak i zawodowych w Krakowie i w 21 ośrodkach na prowincji. Akcję tę — kierowaną przez Ognisko — subwencjonował Zarząd Powsz. Wykładów U. J. — a wykładowcami byli profesorowie i docenci U. J.

Wyświetlanie filmów specjalnie dla młodzieży: 2 bułgarskich, 1 czeskiego i 2 krótkometrażówek ,oraz 1 jugosłowiańskiego.

Imprezy o ogólniejszym charakterze, w których wzięła młodzież udział: koncert muzyki słowiańskiej w Filharmonii, przedstawienia w Teatrze Rapsodycznym (Bohaterska pieśń epiczna Jugosłowian, „Eugeniusz Oniegin" Puszkina) manifestacja słowiańska w teatrze Słowackiego z okazji przyjazdu członków Komitetu Słowiańskiego w Moskwie i Ogólnosłowiańskiego (czerwiec 1947).

Korespondencja międzyszkolna z młodzieżą Czechosłowacji, Jugosławii. Bułgarii zapoczątkowana w r. 1946 rozwija się w dalszym ciągu pomyślnie.

Kierownik Ogniska zorganizował **audycje słowno-muzyczne** w Radio Krakowskim o charakterze słowiańskim.

Szkolne Kółka Słowianoznawcze. W r. 1947/48 postawiło sobie Ognisko za zadanie m. in. zorganizowanie 20 szkolnych Kół Słowianoznawczych w OSK. W tym celu opracowało ramowy statut i przesłało go szkołom. Dotąd doniesiono o uruchomieniu 17 Kół w 13 ośrodkach. Koła te korzystają z pomocy i opieki Ogniska.

Dr Vilim Frančić

Sprawozdanie z instr. konferencji harc. w Zakopanem

W czasie od 30 marca do 3 kwietnia włącznie odbyła się w Zakopanem—Kościelisku konferencja harc., w której wzięły udział instruktorki harc. z terenu Krakowskiej Chorągwi Harcerek. Konferencja miała na celu przygotowanie i zorientowanie kierowniczek grup obozowych w czasie akcji letniej o pracy harc. na tegorocznych obozach.

W konferencji wzięła również udział przedstawicielka Głównej Kwatery Harcerek z Warszawy dhna Anna Zawadzka hm.

Na program konfeerncji złożyło się:

1) Część teoretyczna. 2) Część praktyczna.

Ad 1) Nasze zadania wychowawcze na tle przemian ustrojowych Polski Ludowej. b) Potrzeby Polski i w związku z tym zadania stojące przed młodzieżą, a w szczególności przed harcerstwem. c) Nowe ujęcie sprawności harc. i dostosowanie ich do potrzeb naszego państwa. d) Służba Polsce. e) Harcerska Służba Polsce. f) Obozy Kształceniowe.

Ad 2) Na część praktyczną złożyły się ćwiczenia i prace seminaryjne w czterech zespołach harc. W pracy tej uwzględniono również konkretny program pracy dla grup obozowych i poszczególnych drużyn w okresie przygotowawczym i na czas trwania obozu.

Doświadczenie w pracy w czasie pełnienia służby na obozach w ubiegłym roku, dało młodzieży harc. zrozumienie potrzeby tej pracy i poczucie użyteczności. Samorzutnie poprzednio kontynuowana praca harc. na obozach zamienia się w tym roku na planowo zorganizowaną prac: „Harcerską Służbę Polsce".

Dzięki zebranym wiadomościom o potrzebach Polski w czasie zeszłorocznej akcji obozowej. dzięki nawiązaniu kontaktu z terenami, potrzebującymi najwięcej pracy, ustalono cztery rodzaje prac Harcerskiej Służby:

Pierwsze zadanie to — Pole, las, odbudowa — w czym się mieści: walka ze szkodnikami. zakładanie szkółek leśnych. zbieranie ziół, pomoc w żniwach. naprawa dróg, usuwanie gruzów, opieka nad szkołą. Zagadnienie drugie to — Kultura i Oświata. Na pierwszy plan wysuwa się pomoc harc. w radiofonizacji wsi, repolonizacji dzieci, budzenie zainteresowań kulturalno-oświatowych. ochrona regionalizmu. Trzecią grupę stanowi — Służba dziecku. Przy tym zagadnieniu kładzie się nacisk przede wszystkim na zakładanie dziecińców i zieleńców. opieka nad dziećmi w czasie żniw. Czwarta grupa to — Służba zdrowiu — walka z alkoholizmem. walka z gruźlicą, troska o podnoszenie wsi na wyższy poziom higieniczny i zdrowotny.

Do należytego rozwiązania powyższych zagadnień i powiązania tych zagadnień z młodzieżą mają służyć nowe sprawności harcerskie. Np. zagadnienie — Pole, las. odbudowa — wiąża się ze sprawnościami: Przyjaciółka szkoły, Dróżniczka, Grzybiarka. Zielarka itd.

Sprawności te odnośnie wybranej służby, grupy harcerskie będą zdobywały zespołowo.

W planowaniu akcji letniej naczelne władze harc. za punkt wyjścia wzięły dwa zagadnie-

nia: 1) Jakiego rodzaju praca nas czeka, oraz 2) gdzie i jakie jest zapotrzebowanie na naszą pracę w terenie.

W zależności więc od tego rodzaju służby, jaką w większości poszczególne Chorągwie harc. podejmują, rozdzielono tereny obozowe. W tym roku więc drużyny harc. nie pojadą na obozowanie tam, gdzie je nęcą możliwości pięknych wycieczek, ale tam, gdzie trzeba rąk do pracy.

Tygodniowa konferencja w Kościelisku nakreśliła wyraźnie zadania, jakie stoją przed młodzieżą w odbudowie i przebudowie naszego państwa.

Na konferencji rozdzielono hufcom wyznaczone przez Główną Kwaterę Harcerek, tereny w różnych dzielnicach Polski. Naszą akcją będzie objęta część Pomorza Zach. głównie powiat Szczecinek, pow. Szprotawa (Dolny Śląsk) ponadto na terenie naszego województwa: Podhale, Żywieczczyzna i obszary po Łemkach.

Obozy kształceniowe w tym roku będą włączone w grupy obozowe i będą również kontynuować służbę.

Odprawy drużynowych w okresie przygotowawczym — przedobozowym mają na celu bardziej szczegółowe rozpracowanie służby harc. i konkretny przydział miejscowości w wyznaczonym terenie. Wcześniejsze wywiady kwatermistrzowskie mają na celu nawiązanie kontaktu z władzami miejscowymi i organizacjami społecznymi w wyznaczonym miejscu obozowania.

W ten sposób nakreślona i przygotowana akcja letnia jest wyrazem, o ile harcerstwo realizuje nowe zadania wychowawcze, oraz jak ta praca przewija się w zamierzonych rodzajach służby — na tle potrzeb naszego państwa.

hm. Anna Kłuskowa
instr. harc. KOSK

Przegląd ostatnich wydawnictw

Wacław Sidorowicz, „Sport zawodniczy", Kraków 1946. Wydawnictwo „Horyzont".

Wybitny rozwój sportu i kultury fizycznej jakiego świadkami jesteśmy w dobie obecnej spowodował powstanie bogatej literatury naukowej w tej dziedzinie. Wyszliśmy już poza pierwszy okres prób i doświadczeń, dziś poddano gruntownemu zbadaniu całokształt zagadnień sportowych, tak ze strony fizjologiczno-higienicznej jak i techniczno-organizacyjnej.

„Sport zawodniczy" ustala wiele zasad, co do których istniały rozbieżne sądy — obala przesądy i prowadzi „złotą drogą" środka do racjonalnej higieny indywidualnej i społecznej. Konieczność zmieszczenia ogromnego materiału w szczupłych ramach książki oraz przedstawienie popularne skomplikowanych problemów naukowych spowodowała tu i ówdzie pewne usterki i niedociągnięcia — nie zmniejszają one jednak zasadniczej, wysokiej wartości książki, która znaleźć się powinna w rękach każdego wychowawcy fizycznego zwłaszcza, że znajdzie tam dużo żywotnych kwestji, dotyczących sportu szkolnego. Autor stoi zasadniczo na stanowisku rozbudowy sportu wszerz, ale uznaje także doniosłość „wyników sportowych" i zawodów, które sprowadzają moment emocjonalno-propagandowy oraz uczą poprawnego stylu.

Z kolei autor omawia cel i znaczenie badania lekarskiego w sporcie, podaje grupę przeciwskazań stałych i częściowych, oraz warunki osiągnięcia wyniku sportowego. Podstawą jego prócz czynników urodzonych jest zaprawa, tak ogólna, kondycyjna jak i specjalna. Autor traktuje ją nader dokładnie i wszechstronnie dochodząc do „Rekordu i zwycięstwa". „Przetrenowania", „Nieszczęśliwych wypadków", „Zatruć w sporcie", „Samokontroli" i „Masażu" — wyczerpujących starannie aktualne tematy.

Z treści książki wynika, że dobry wynik sportowy nie przychodzi łatwo. Składa się nań prócz warunków przyrodzonych, ogrom pracy, samozaparcia rezygnacji z wielu przyjemności życiowych — co wszystko wymaga silnej woli i ma duże znaczenie wychowawcze. Wprawdzie dążenie do rekordu musi nieraz stanąć oko w oko z wielu problemami, które jasno rozwiązuje książka dr Sidorowicza. Bogatą jej treść uzupełniają rozdziały poświęcone higienie osobistej, ubrania, hartowaniu oraz racjonalnemu opalaniu się. Zwięźle, ściśle według danych naukowych a przy tym pozytywnie podał autor wpływ sportu na organizm, posługując się zestawieniami tabelarycznymi i przykładami naszych wybitnych zawodników. Higiena boisk i urządzeń sportowych oraz szeroko uwzględniona literatura przedmiotu kończy obfitą w treść książkę.

W. Sidorowicz: Masaż sportowy, Kraków 1946. Wyd. „Horyzont".

„Masaż sportowy" jest to mała popularna książeczka, która winna być pod ręką każdego sportowca i wychowawcy fizycznego.

W Polsce brak jest jeszcze należytego zrozumienia dla wartości masażu w racjonalnej kulturze fizycznej. Dr Sidorowicz podaje w swej krótkiej książeczce wszystko niemal, co dotyczy masażu, jego rozmaitych form i zastosowań. Mówi nam o warunkach masażu sportowego, daje przeciwwskazania, określa jego długotrwałość i częstość oraz wpływ masażu na organizm. Dokładnie omówiona jest sama technika masażu i jego kolejne fazy. Najważniejsze są wskazania automasażu, które może wykonać każdy sportowiec bez pomocy zawo-

dowego masażysty. Wychowawca fizyczny spotka się niejednokrotnie z tym problemem w praktyce życiowej, książeczka dr Sidorowicza da mu pod tym względem niejedną celową i fachową radę.

Ludwik Leszko

Spółdzielnia Wydawnicza Czytelnik wydała ostatnio Tomiki Biblioteczki Niepróżnującego próżnowana pod nazwą „Omnibus". Przez znawców profesorów zostały omówione w sposób przystępny zagadnienia z różnych dziedzin. Np. m. in. K. Gumiński: Jak zważono powietrze, A. Kulczycki: Tajniki serca ludzkiego, J. Marchlewski: Dlaczego kukułka kuka, St. Urbańczyk: Jak zaczynano pisać po polsku. Przyjemna i ciekawa ta lektura nadaje się specjalnie do podróży.

Nakładem Wydawnictwa: DZIENNIK URZĘDOWY KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. DIETLA 90, p. III, pok. Nr. 4, telefon 599-17.

Cena niniejszego numeru wynosi 110 zł. Konto P. K. O. Nr. IV-840.

Zakłady Graficzne „Litodruk" Kraków, Radziwiłłowska 23. M—45337